

SVERIGES EKONOMI

Statistiskt perspektiv

Ur innehållet:

Oväntat stark BNP-tillväxt ..... sid 3

Efter ett svagt tredje kvartal och en konjunkturavmattning i Europa, kom ett oväntat starkt svenskt BNP-utfall för fjärde kvartalet. BNP-uppgången förklaras främst av en stark export.

Hög tillväxt i tjänstespecialiserade län .. sid 10

Artikeln visar att län med en större andel tjänsteproducerande branscher har visat en högre BRP-tillväxt än riksgenomsnittet åren 2000–2016.

Högst disponibel inkomst i Danderyd... sid 13

I Danderyd utgör kapitalinkomster en stor del av inkomsterna medan sociala förmåner, exempelvis pensionsutbetalningar, utgör drygt hälften av de disponibla inkomsterna i Överkalix.

Regionala skillnader i klimatpåverkan... sid 17

Artikeln redovisar en översikt av Sveriges läns bidrag till utsläppen av växthusgaser. Analysen visar att det är stora skillnader i länens klimatpåverkan.

2018 – Ett händelserikt år för PPI ..... sid 20

Producentprisindex (PPI) hade en ovanligt stark utveckling under 2018. Artikeln redogör för olika faktorer som bidrog till ökningen, bland annat påverkade den ovanligt torra sommaren utvecklingen.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
BNP	4
Tidigare fördjupningsartiklar	25

Fördjupningsartiklar

Högre tillväxt i tjänstespecialiserade län	10
Högst disponibla inkomster i Danderyd, lägst i Lessebo..	13
Stora regionala skillnader i klimatpåverkan	17
2018 – Ett händelserikt producentprisår	20

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se/scb-indikatorer/

Sammanfattning

Kraftig BNP-uppgång fjärde kvartalet

Efter en svag utveckling tredje kvartalet och en konjunkturavmattning i Europa, steg Sveriges BNP oväntat kraftigt det fjärde kvartalet. Uppgången på 1,2 procent i säsongsrensade tal förklaras främst av en stark export, där varuexportens ökning var den största på flera år. Tillväxten var samtidigt bred med ökningar inom flera delar av ekonomin.

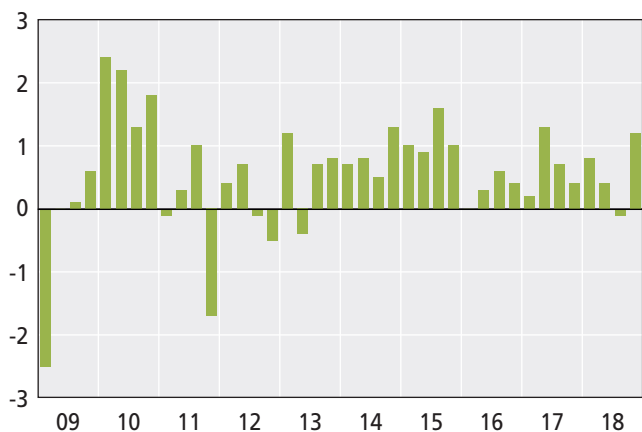
Fjärde kvartalets BNP-uppgång skedde på bred front och det var endast de fasta bruttoinvesteringarna som noterade en negativ utveckling jämfört med kvartalet innan. Det var i synnerhet en kraftig nedgång i immateriella tillgångar som drog ner investeringarna. Då dessa transaktioner även redovisas som tjänsteexport hade det dock ingen påverkan på BNP-tillväxten.

Störst positivt bidrag till BNP-utvecklingen fjärde kvartalet lämnade utrikeshandeln. Både importen och exporten ökade i god takt, men då exporten ökade betydligt snabbare resulterade det i ett positivt exportnetto. Särskilt starkt utvecklades varuexporten, där ökad export av investeringsvaror låg bakom en betydande del av uppgången.

Vid sidan av utrikeshandeln ökade även hushållskonsumtionen och den offentliga konsumtionen. Även lagerinvesteringarna drog upp BNP-utvecklingen, där det skedde en lageruppbyggnad inom både industrin och handeln.

Bruttonationalprodukten (BNP)

Procentuell förändring från föregående kvartal.
Säsongsrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

Det här numret av Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv har tema regional ekonomi och innehåller tre fördjupningsartiklar inom det regionala området samt en artikel om producentprisindex.

Högre tillväxt i tjänstespecialiserade län

I den första artikeln redogörs för utvecklingen av bruttoregionprodukten inom olika län. Artikeln behandlar också skillnader inom näringslivets produktion och vilka näringsgrenar som är utmärkande för olika regioner.

Högst disponibla inkomster i Danderyd, lägst i Lessebo

I den andra artikeln avhandlas hushållens disponibla inkomster på regional nivå. Artikeln visar bland annat att kapitalinkomster utgör en stor del av inkomsterna i Danderyd medan sociala förmåner, exempelvis pensionsutbetalningar, utgör drygt hälften av de disponibla inkomsterna i Överkalix.

Stora regionala skillnader i klimatpåverkan

I följande artikel redovisas en översikt av Sveriges läns bidrag till utsläppen av växthusgaser. Analysen visar att det är stora skillnader i länens klimatpåverkan, även när växthusgasutsläppen sätts i relation till antal invånare och länens bidrag till Sveriges totala ekonomi.

2018 – Ett händelserikt producentprisår

Producentprisindex (PPI) hade en ovanligt stark utveckling under 2018 efter en uppgång även året innan. I artikeln redogörs för olika faktorer som bidrog till ökningen, bland annat en ovanligt torr sommar, en hög internationell efterfrågan på förädlade skogsbruksprodukter samt en mycket volatil oljemarknad.

Oväntat stark BNP-tillväxt fjärde kvartalet

Efter ett svagt tredje kvartal och en konjunkturavmattning i Europa, kom ett oväntat starkt BNP-utfall för fjärde kvartalet då svensk ekonomi växte med 1,2 procent, säsongsgrensat och jämfört med kvartalet innan. Flera delar av ekonomin växte, men det var framför allt en stark export som drog upp utvecklingen, där varuexporten noterade den största ökningen på flera år.

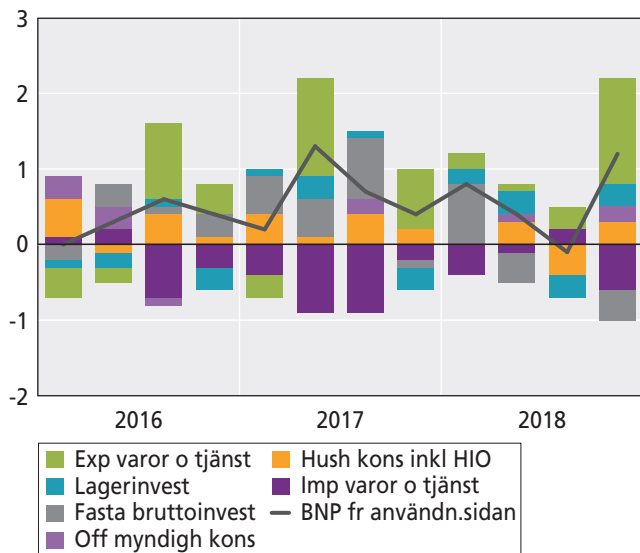
Sveriges ekonomi utvecklades starkt i slutet av 2018 och BNP steg fjärde kvartalet med 1,2 procent jämfört med kvartalet innan. Det var en vändning uppåt efter ett svagt tredje kvartal och tillväxten var klart över de senaste tio årens genomsnitt på 0,4 procent.

Uppgången var bred och det var endast de fasta bruttoinvesteringarna som noterade en negativ utveckling jämfört med kvartalet innan. Bostadsinvesteringarna, som varit en viktig faktor till tillväxten, minskade för tredje kvartalet i rad men fjärde kvartalet var det i synnerhet en kraftig nedgång i immateriella tillgångar som tyngde investeringarna. Det var försäljning av FoU-tillgångar till utlandet, omfattande stora belopp, som bidrog till den svaga utvecklingen. Då dessa transaktioner även räknas som tjänsteexport hade det dock ingen påverkan på BNP-tillväxten.

Störst positivt bidrag till BNP-utvecklingen fjärde kvartalet lämnade utrikeshandeln. Både importen och exporten ökade i god takt, men då exporten ökade betydligt snabbare resulterade det i ett positivt exportnetto. Särskilt starkt utvecklades varuexporten, där ökad export av investeringsvaror vägde tungt. Kvartalets uppgång i varuexporten var den största sedan första kvartalet 2012.

Bidrag till BNP-tillväxten

Tillväxt i procent och bidrag i procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

Vid sidan av utrikeshandeln ökade även hushållskonsumtionen och den offentliga konsumtionen, som bidrog med 0,3 respektive 0,2 procentenheter till BNP. Även lagerinvesteringarna drog upp BNP-utvecklingen, där det skedde en lageruppbbyggnad inom både industrin och handeln.

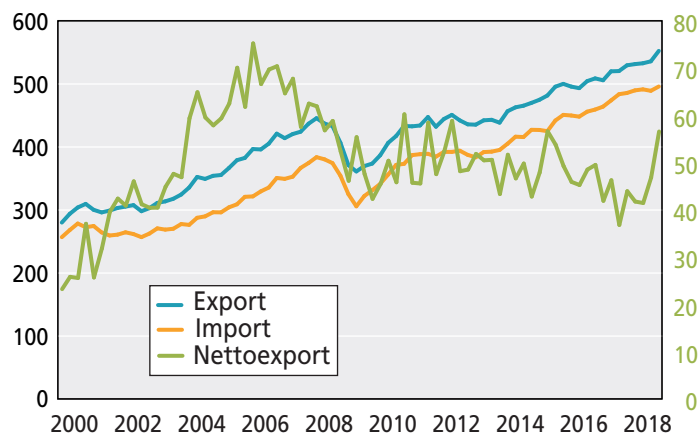
Kraftig exportökning drog upp BNP

Fjärde kvartalet ökade såväl exporten som importen. Exporten ökade med hela 3,1 procent, medan importen steg med 1,4 procent. Den kraftiga exportökningen gjorde att utrikeshandeln i hög grad, med 0,8 procentenheter, bidrog till BNP-tillväxten fjärde kvartalet.

Exporten och importen har följt varandra under 2000-talet och uppvisat ett liknande mönster, se diagrammet nedan. Exporten är större än importen, vilket innebär att Sverige har ett positivt exportnetto. I takt med att importen har vuxit snabbare än exporten så har exportnettot haft en svagt nedåtgående utveckling sedan 2005. Tredje och fjärde kvartalet har dock utvecklingen varit den motsatta då exporten haft en betydligt större tillväxt än importen. Den betydande exportökningen under fjärde kvartalet förklaras av en uppgång inom såväl exporten av varor som tjänster.

Export, import och nettoexport

Säsonggrensade värden, fasta priser referensår 2017, miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

Tjänsteexporten drogs upp av poster inom forskning och utveckling

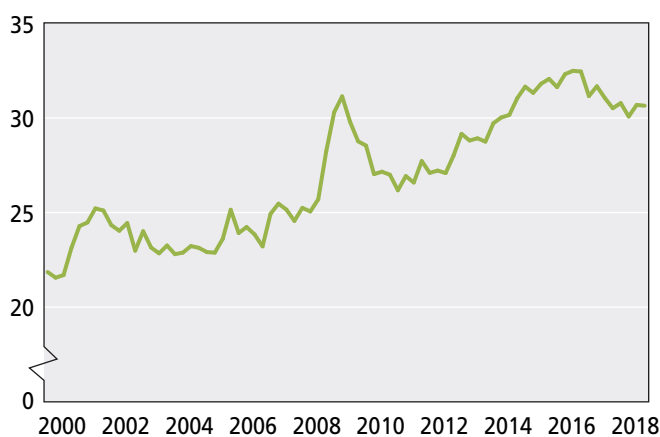
Exporten av tjänster ökade i säsonggrensade tal med 2,9 procent jämfört med tredje kvartalet. Uppgången i tjänsteexporten förklaras främst av en kraftig ökning av tjänster inom forskning och utveckling (FoU). Samma poster klassificeras även som desinvestering och drar därmed ner de fasta bruttoinvesteringarna i motsvarande grad, vilket innebär att effekten av dessa poster inte påverkar kvartalets BNP-utveckling. Mer utförligt om posterna inom forskning

och utveckling finns att läsa i avsnittet om investeringar på sidan 7. Övriga tjänster, där transporttjänster, arkitekttjänster och tekniska konsulttjänster ingår, bidrog också positivt till tjänsteexportens utveckling fjärde kvartalet.

De tre branscher som, enligt statistik från utrikeshandeln med tjänster, har haft den största tjänsteexporten de senaste åren är övriga affärstjänster¹, tele-, data- och informations-tjänster samt resor. Den sistnämnda kategorin utgörs av utländska besökares konsumtion i Sverige där även internet-köp från svenska hemsidor som görs med utländska betal-kort ingår.

Tjänsteexportens andel av total export

Andel i procent. Säsongrensade värden, fasta priser referensår 2017

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

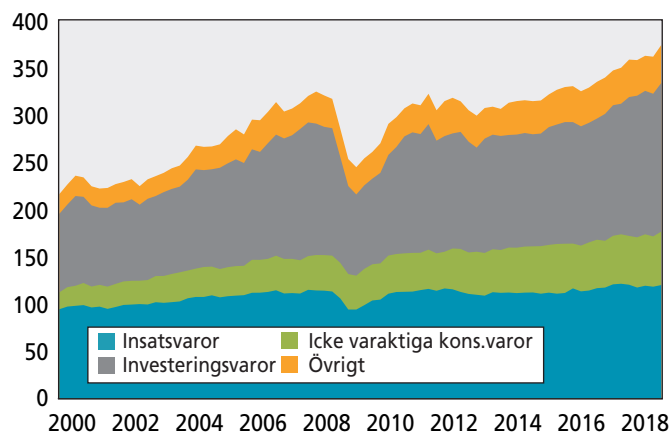
Under 2000-talet har tjänsteexporten vuxit snabbt, betydligt snabbare än varuexporten. Tjänsteexportens andel av den totala exporten har därmed ökat under denna period. De två senaste åren har dock tjänsternas andel fallit tillbaka något från när kvoten var som högst i slutet av 2016. Vid utgången av 2018 utgjorde tjänsteexporten strax över 30 procent av den totala exporten.

Varuexporten tog fart fjärde kvartalet

Enligt NR tog exporten av varor rejäl fart under årets sista kvartal och ökade i säsongrensade tal med 3,2 procent, vilket är den största uppgången på flera år. Varuexporten i säsongrensad data analyseras i NR vanligen enligt s.k. MIG²-standard där produktgrupperna fördelas efter det slutliga ändamålet. Detta då uppgifterna per produktgrupp inte säsongrenas separat. Den MIG-grupp som har det högsta exportvärdet är investeringsvaror där motorfordon, maskinutrustning, datorer m.m. ingår. Exporten av investeringsvaror ökade med 4,2 procent jämfört med kvartalet innan. Den hyggliga uppgången tillsammans med investeringsvarornas betydande andel av den totala varuexporten gör att dessa bidrog mest till uppgången i varuexporten under kvartalet.

Varuexporten fördelad enligt MIG

Säsongrensade kvartalsvärden i fasta priser, miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

Näst efter investeringsvaror är insatsvaror den MIG-grupp som har det högsta exportvärdet. Exempel på varor som räknas som insatsvaror är trävaror, papper och pappersvaror, gummi- och plastprodukter, elektroniska komponenter och mineralprodukter. Även insatsvarorna ökade jämfört med kvartalet innan, men för dessa var uppgången mindre, 1,4 procent. Exporten av icke-varaktiga konsumtionsvaror noterade den största kvartalsvisa ökningen sedan 2012, och steg med 6,2 procent jämfört med tredje kvartalet. I denna MIG-kategori ingår livsmedel, kläder, sportartiklar, läkemedel m.m. Tillsammans står dessa tre kategorier, investeringsvaror, insatsvaror samt icke-varaktiga konsumtionsvaror, för nästan 90 procent av varuexporten.

Kraftig ökning av exporten av motorfordon 2018

I utrikeshandelsstatistiken³ fördelas varuexporten på olika varugrupper (SPIN). De tre varugrupper som 2018 hade den största exporten mätt i löpande priser var motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar, övriga maskiner samt datorer och elektronik. Den förstnämnda gruppen utgjorde knappt 16 procent av den totala exporten, övriga maskiner cirka 13 procent, medan datorer och elektronik stod för ungefär 8 procent. Exporten ökade under 2018 av alla dessa tre varugrupper, men det var exporten av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar som visade den största ökningen under

¹ I övriga affärstjänster ingår bland annat tekniska och handelsrelaterade affärstjänster, som består av arkitekt-, tekniska och vetenskapliga tjänster, jordbruk-, gruv- och miljötjänster samt övriga tjänster.

² MIG=Main Industrial Groupings

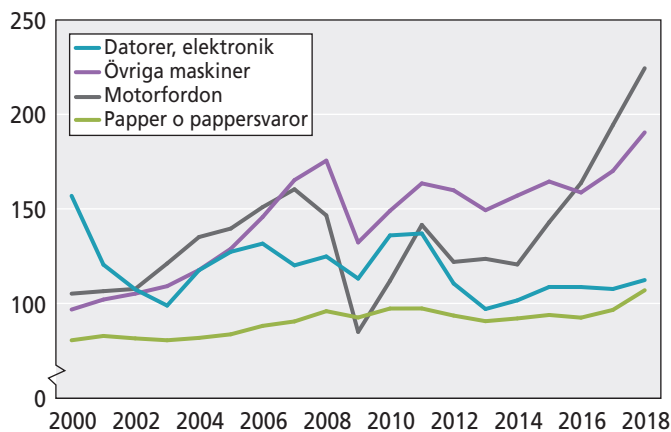
³ Det finns vissa skillnader mellan NR:s redovisning av utrikeshandeln och SCB:s utrikeshandelsstatistik. NR använder sig av definitionen ekonomiskt ägarskap för att definiera utrikeshandel medan utrikeshandelsstatistiken använder sig av gränspassage. Vidare inkluderar NR merchanting (d.v.s. den del av treparts-handel som innebär att företag i Sverige köper produkter utomlands för att sedan sälja dem utan att först ta hem dem till Sverige) som varuhandel. NR publicerar även i fakturavärde medan utrikeshandelsstatistiken publicerar i statistiskt värde (d.v.s. varans värde exkl. moms och punktskatter).

året, med en uppgång på 15 procent. Inom denna varugrupp är det motorfordon som dominerar och det var också dessa som noterade den största uppgången under 2018. Övriga maskiner visade en god ökningstakt på 12 procent under året, medan datorer och elektronik steg med cirka 4 procent.

Varuexport

Fördelad enligt SPIN 2007, bortfallsjusterad, löpande priser, miljarder kronor

Källa: Utrikeshandel med varor

Data t.o.m. 2018

Andra varugrupper med ett högt exportvärde är papper och pappersprodukter, metaller, stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter samt kemiska produkter. Dessa grupperns andel av den totala varuexporten uppgår till mellan 6,2 och 7,4 procent vardera. Stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter ökade sitt exportvärde klart mest under 2018, med hela 30 procent. Oljepriserna ökade kraftigt under 2018, vilket sannolikt förklarar en del av uppgången. Mer om oljeprisutvecklingen finns att läsa i fördjupningsartikeln på sidan 20, "2018 – ett händelserikt år för producentprisindex".

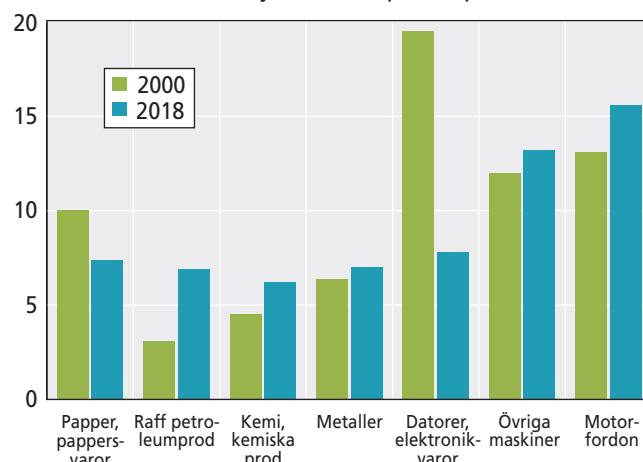
Minskad export av datorer och elektronik under 2000-talet

Vid en analys av hur exporten för olika varugrupper har utvecklats i ett lite längre perspektiv så är det samma tre varugrupper, som år 2018 hade det största exportvärdet, som även var störst år 2000. Däremot har fördelningen förändrats mellan dessa. Det mest påfallande är den minskade exportandelen för datorer, elektronikvaror och optik som år 2000 stod för den klart största exporten och då utgjorde ungefär en femtedel av all varuexport. Mätt i kronor har produktgruppen en lägre export idag än den hade år 2000. I början av 2000-talet sjönk försäljningen av dessa varor i samband med den så kallade telekomkrisen. Elektronikprodukter har också en snabb produktutveckling vilket innebär en prispress i takt med att nya modeller kommer ut på marknaden. Här har statistik från utrikeshandeln använts där exporten mäts i löpande priser, men om volymvärden istället analyseras så är utvecklingen en annan. Enligt beräkningar med siffror från NR i fasta priser, som därmed visar volymutvecklingen, så har det skett en ökning på 87 procent

mellan år 2000 och 2018 och inte en nedgång som det blir i löpande priser. Prisförändringar har med andra ord haft en stor effekt i exportvärdet för datorer och elektronik.

Varuexport

Andel i procent av total varuexport, fördelad enligt SPIN 2007, bortfallsjusterad, löpande priser

Källa: Utrikeshandel med varor

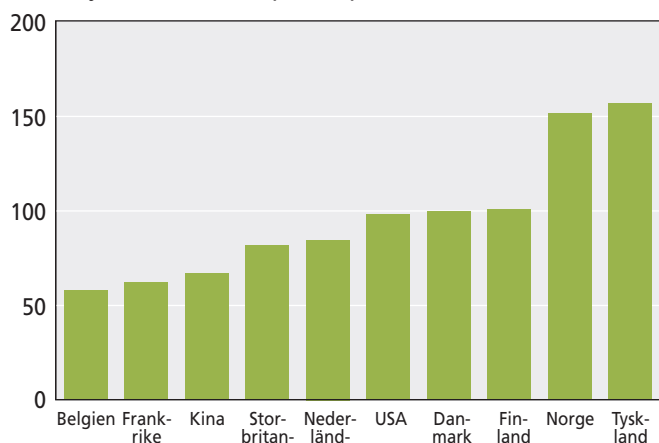
Såväl motorfordon som övriga maskiner har höjt sin andel av den totala varuexporten något sedan 2000. Exporten av kemikalier och kemiska produkter har stadigt ökat år efter år och dess andel av den totala varuexporten har stigit relativt mycket de senaste 18 åren. Stenkolsprodukter och raffinerade oljeprodukter har noterat en kraftig ökning under 2000-talet. För dessa produkter påverkar, som tidigare nämnts, oljepriserna en hel del. År 2018 ökade exportvärdet kraftigt jämfört med året innan, vilket också oljepriserna gjorde. Däremot har papper och pappersprodukter tappat mark gentemot flera andra varugrupper sedan år 2000. Det förklaras troligen till viss del av att efterfrågan på främst papper minskat i samband med den ökade digitaliseringen i samhället.

Fortsatt störst export till Tyskland och Norge

Tyskland och Norge är Sveriges klart största exportmottagare och stod 2018 för strax över en tiondel var av den totala varuexporten. I likhet med 2017 var Finland det tredje största mottagarlandet. 2017 var USA fjärde största exportmarknad, men 2018 var exporten något större till Danmark så dessa två länder bytte plats. Det är dock endast små skillnader i exportvärdet till Finland, Danmark och USA. Exporten av varor till dessa länder låg kring 100 miljarder kronor 2018. Av Sveriges tio största exportmarknader ökade exporten jämfört med 2017 mest, med 19 procent, till Nederländerna som var Sveriges sjätte största exportmarknad.

Sveriges största exportmarknader 2018

Miljarder kronor, löpande priser

Källa: Utrikeshandel med varor

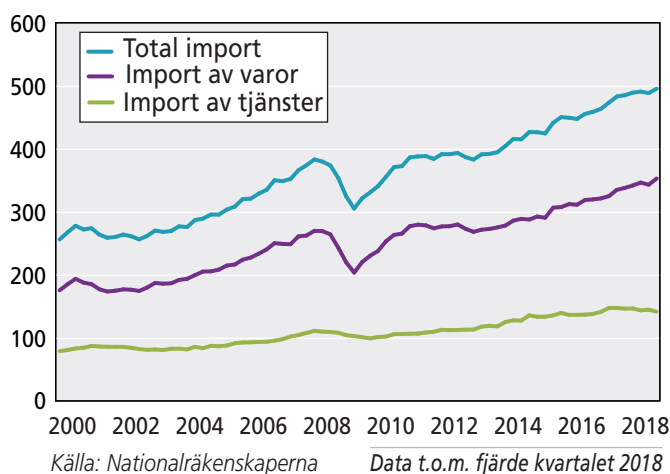
Till Sveriges största exportmarknad, Tyskland, var exporten störst av fordon samt delar och tillbehör till fordon¹. Det var också en betydande export av papper och pappersvaror samt maskiner². Till Norge exporterades fordon samt delar och tillbehör till fordon och elektriska maskiner³, maskiner samt mineraliska bränslen i hög utsträckning.

Ökad import av investeringsvaror

Fjärde kvartalet ökade åter importen efter nedgången kvartalet innan. Det var importen av varor som låg bakom ökningen medan tjänsteimporten minskade. Varuimporten ökade enligt NR:s siffror med 2,9 procent jämfört med tredje kvartalet och det var i första hand importen av investeringsvaror som bidrog uppåt. Tjänsteimporten var 2,1 procent lägre än kvartalet innan, där bland annat minskad import av FoU samt övriga tjänster höll nere utvecklingen.

Import

Säsongrensade värden, fasta priser referensår 2017, miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

Importen av varor är större än importen av tjänster, vilket gör att förändringar i varuimporten får större genomslag i importutfallet. Fördelningen mellan importen av varor och tjänster är för närvarande väldigt lika exportfördelningen. Fjärde kvartalet utgjorde importen av varor 71 procent av den totala importen och resterande 29 procent var tjänster. Till skillnad från tjänsteexporten har importen av tjänster

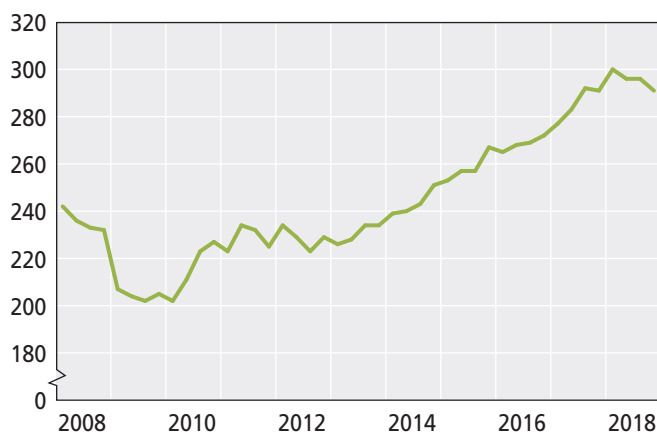
som andel av den totala importen inte ökat under 2000-talet utan legat relativt konstant kring 30 procent under hela perioden.

Investeringarna höll tillbaka BNP-tillväxten

Tillväxten i svensk ekonomi har de senaste åren till stor del varit investeringsledd. Det är framförallt uppgången för bostadsinvesteringarna som har genererat betydande tillväxtbidrag. Utvecklingen de senaste kvartalen pekar dock mot en avmattning i investeringskonjunkturen. Fjärde kvartalet 2018 minskade de fasta bruttoinvesteringarna med 1,6 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Det följde efter en knapp ökning på 0,1 procent tredje kvartalet och en minskning med 1,4 procent andra kvartalet.

Fasta bruttoinvesteringar

Säsongrensade kvartalsvärden. Miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

Det är i första hand minskade bostadsinvesteringar som dämpat investeringstillväxten under året. En stor del av nedgången fjärde kvartalet förklaras dock av några större transaktioner med immateriella tillgångar mot utlandet som inte inträffar på regelbunden basis. De fasta bruttoinvesteringarna höll tillbaka BNP-utvecklingen med 0,4 procentenheter under fjärde kvartalet.

Försäljning av FoU-tillgångar drog ned investeringarna

Investeringar i immateriella tillgångar minskade med 11,0 procent fjärde kvartalet i säsongrensade tal och höll tillbaka de totala fasta bruttoinvesteringarna med 3,0 procentenheter. Investeringar i immateriella tillgångar består till största delen av FoU och programvaror. Fjärde kvartalet var det försäljning av FoU-tillgångar till utlandet, vilka redovisas som en desinvestering i NR, som bidrog till den svaga utvecklingen. Dessa transaktioner, som härrör från ett mindre antal företag i näringslivet, redovisas även som export av FoU-

1 KN 87, Fordon, andra än rullande järnvägs- eller spårvägsmateriel, samt delar och tillbehör till fordon.

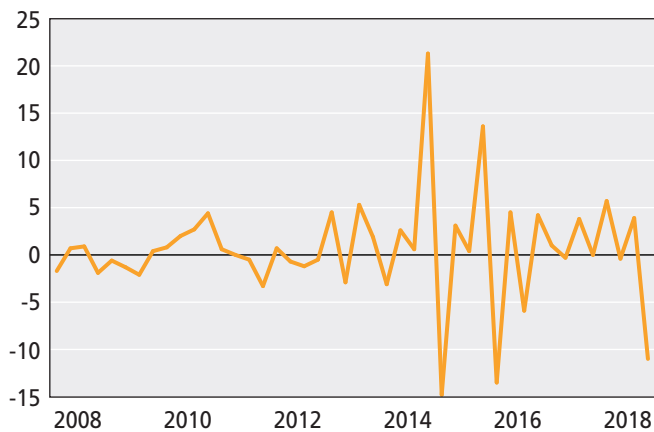
2 KN84, kärnreaktorer, ångpannor, maskiner, apparater och mekaniska redskap; delar till sådana varor.

3 KN85, elektriska maskiner och apparater, elektriska materiel samt delar till sådana varor etc.

tjänster och påverkar därför inte BNP-utvecklingen. Det är inte första gången som denna typ av transaktioner haft en stor påverkan på investeringar i immateriella tillgångar. Det inträffade även i slutet av 2014 och 2015, men då i form av inköp från utlandet vilket istället bidrog till att höja investeringarna.

Investering i immateriell tillgång

Procentuell utveckling från föregående kvartal, säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

Majoriteten av FoU-investeringarna i näringslivet sker i huvudsak inom tillverkningsindustrin, de senaste åren har FoU-investeringar i tillverkningsindustrin varit runt 70 procent av de totala FoU-investeringarna i näringslivet. Enligt SCB:s FoU-undersökning är det framförallt stora företag, med fler än 1 000 anställda, som har stora utgifter för FoU. Emellanåt sker försäljning och inköp av FoU-tillgångar med utländska enheter som avser flera miljarder kronor. Det kan då handla om rena försäljningar av patent eller större engångssummor kopplade till licensrättigheter som påverkar såväl export och import som de fasta bruttoinvesteringarna. Läs mer om FoU i nationalräkenskaperna i Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv nummer 2016:3.

Fortsatt nedgång för bostadsinvesteringarna

Den starka trenden för bostadsinvesteringarna sedan början av 2013 har mattats av den senaste tiden. Sedan andra kvartalet 2018 har utvecklingen till och med varit negativ. Fjärde kvartalet minskade bostadsinvesteringarna med 2,2 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Det drog ned de totala investeringarna med 0,5 procentenheter.

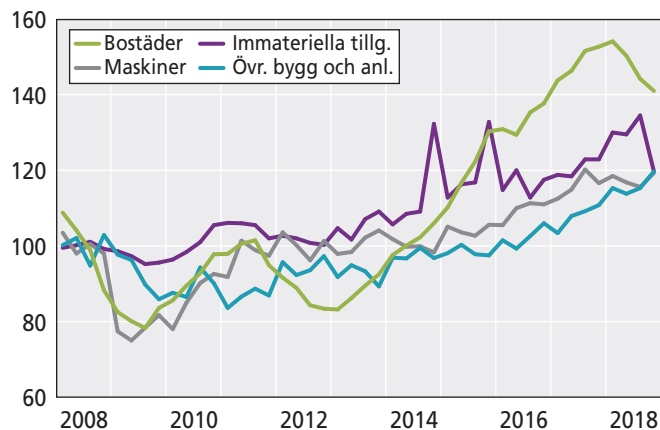
Bostadsinvesteringarna består till största del av nybyggnation av småhus och flerbostadshus. Preliminära siffror från påbörjandestatistiken, som är den huvudsakliga källan i beräkningen av nybyggnadsinvesteringarna i NR, visar att bostadsbyggandet av nya bostäder minskade samtliga kvartal 2018 jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare. Påbörjandestatistiken för ett givet kvartal används för att vikta investeringarna fem kvartal framåt. Det innebär att investeringarna i nybyggnation av flerbostadshus och småhus fjärde kvartalet 2018 är baserad på påbörjandet av nybyggnationer mellan fjärde kvartalet 2017 och fjärde kvartalet 2018. Med andra ord fångas nedgången i bostadsbyggandet upp i de

senaste investeringsberäkningarna, och kommer även att ha en negativ påverkan framöver på bostadsinvesteringarna.

Investeringar i övriga byggnader och anläggningar, som bland annat omfattar kontorsfastigheter och industri- och butikslokaler, ökade i säsongrensade tal med 3,9 procent fjärde kvartalet.

Fasta bruttoinvesteringar fördelat på investeringstyp

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2008=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

Maskininvesteringarna vände upp efter att ha minskat två kvartal i rad och steg med 3,2 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Maskininvesteringarna har ett högt importinnehåll och uppgången sammanfaller med en ökad import av investeringsvaror. Störst bidrag stod transportmedelsinvesteringarna för som steg med hela 14,3 procent. Uppgången följde dock efter en ännu större nedgång kvartalet innan. Transportmedelsinvesteringarna kan variera kraftigt från ett kvartal till ett annat, vilket har varit särskilt tydligt de senaste tre åren. Investeringar i transportmedel, som till exempel flygplan, fartyg och tåg, omfattar stora belopp, vilket kan få betydande genomslag på ett enskilt kvartal.

Även investeringarna i IKT-utrustning, bestående av datorer och telekommunikation, fortsatte att öka starkt för andra kvartalet i följd och steg med 4,6 procent. Den enskilt största produktgruppen inom maskininvesteringarna, övriga maskiner, minskade under kvartalet och sjönk med 0,5 procent.

Näringslivets investeringar fortsatte att minska

Fjärde kvartalet sjönk näringslivets investeringar med 2,2 procent, säsongrensat och jämfört med tredje kvartalet. Det innebär att investeringarna i näringslivet har minskat de senaste tre kvartalen. De varuproducerande branscherna tyngdes av minskade investeringar inom framförallt tillverkningsindustrin som sjönk med 15,1 procent. Detta förklaras delvis av minskade FoU-investeringar.

Tjänsteproducenternas investeringar minskade marginellt, medan investeringarna i byggbranschen noterade en kraftig ökning efter ett svagt tredje kvartal. Inom både finansbran-

schen och information- och kommunikationsbranschen var tillväxten negativ för tredje kvartalet i följd samtidigt som kräftgången fortsatte inom fastighetsbranschen. Den svaga utvecklingen inom fastighetsbranschen sedan första kvartalet 2018 sammanfaller med inbromsningen i bostadsbyggandet och nedgången i bostadsinvesteringarna. Störst uppgång noterade transportbranschen där investeringarna ökade med hela 45,0 procent.

De offentliga myndigheternas investeringar ökade med 0,8 procent, säsongrensats och jämfört med kvartalet innan. Det var en lägre ökningstakt än tredje kvartalet men högre än genomsnittet för de senaste tio åren på 0,7 procent. Det var endast inom kommunala myndigheter som investeringarna ökade och såväl primärkommunerna som landstingen noterade positiva tillväxttal.

Högst investeringskvot bland tjänsteproducenter

För att ett land inte ska tappa i konkurrenskraft och för att säkra den framtida produktionen bör företag och myndigheter investera. Hur mycket som investeras beror dock i hög grad på var i konjunkturcykeln ekonomin befinner sig och investeringsnivån stiger och faller därmed sett över tid. I goda tider ökar investeringarna medan det sällan finns resurser eller behov att göra detsamma när konjunkturen är svag.

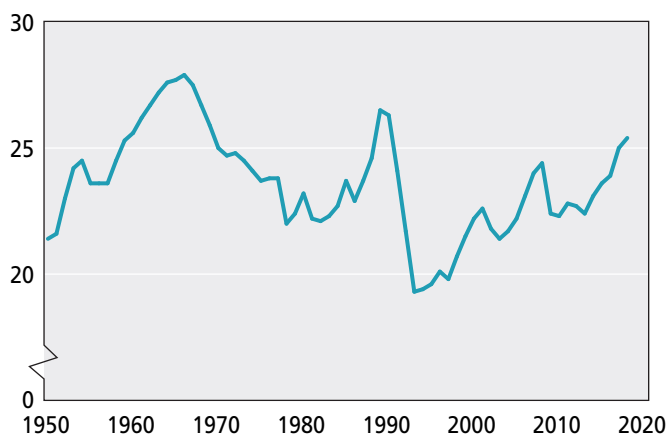
Investeringskvoten, det vill säga de fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP, ökade i snabb takt under de så kallade rekordåren på 1950- och 1960-talet och var som högst år 1966. Därefter följde en period med avtagande investeringar innan utvecklingen åter vände upp. Bottennivån inträffade i samband med finans- och fastighetskrisen i början på 1990-talet då investeringskvoten föll från drygt 26 procent år 1990 till drygt 19 procent år 1993. Sedan dess har investeringarnas andel av BNP åter ökat, men föll i samband med både IT-kraschen och finanskrisen. Nedgångarna då var dock inte lika stora som under fastighetskrisen och under de senaste årens högkonjunktur har investeringskvoten åter ökat.

De offentliga myndigheternas investeringskvot har legat stabilt runt 4–5 procent sedan 1993. Det är en högre investeringsnivå inom näringslivet som bidragit till att investeringskvoten har ökat över tid. På senare år är det i synnerhet inom de tjänsteproducerande branscherna som investeringsnivån har ökat. Sedan 1993 har investeringskvoten för tjänsteproducenterna ökat från 8,6 procent till 14,6 procent av BNP. Varuproducenternas investeringskvot var som högst år 2001 då den låg på 8,2 procent. 2018 var den nere på 6,2 procent.

Kontaktpersoner: Maria Schoultz, 010-479 40 74 och Jenny Lunneborg, 010-479 44 42

Investeringskvot 1950–2018

Procent av BNP, löpande priser

Anm: Summa fyra kvartal för åren 2017 och 2018

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2018

Högre tillväxt i tjänstespecialiserade län

Län med en högre andel tjänsteproducerande branscher har visat en högre BRP-tillväxt än riksgenomsnittet åren 2000–2016. Högst är tjänstespecialiseringen i Stockholm och där har också tillväxten varit högst. Svagare har däremot utvecklingen varit inom län som domineras av gruv- och tillverkningsindustri.

Medan bruttonationalprodukten (BNP) mäter produktionen i hela landet så mäter bruttoregionprodukten (BRP) den regionala ekonomins produktion, alltså summan av förädlingsvärdet för alla produktionsaktiviteter inom exempelvis ett län eller en kommun. Summan av regionernas BRP är per definition lika med BNP. BRP beräknas årsvis och SCB har en sammanhängande tidsserie för åren 2000–2017¹.

Beräkningarna av BRP tar hänsyn till att företag kan ha verksamhet i flera regioner. Ett exempel är ett företag med huvudkontor i Stockholm med lokala verksamhetsenheter i andra kommuner. Även om huvudkontoret rapporterar in företagets samlade ekonomiska aktivitet, fördelas denna ut på företagets alla lokala verksamhetsenheter utifrån en modell som tar hänsyn till vilken verksamhetsbransch det är, hur många som arbetar där och hur stor lönesumman är. Detta brukar ses som en styrka i regionalräkenskaperna jämfört med annan regional statistik. Även om detta beaktas står de befolkningsmässigt dominerande storstadslänens BRP för 60 procent av BNP, medan befolkningen i storstadslänet utgör knappt 53 procent av riket. Detta kan bland annat förklaras av att branschstrukturen vanligtvis skiljer sig mellan storstadsregioner och övriga landet, pendlingsmönster samt demografiska skillnader i befolkningsstrukturen.

Fokus i denna artikel är att beskriva näringslivets produktion² och vilka näringsgrenar som är utmärkande för vissa regioner samt hur det har förändrats över tid. Detta mäts genom en så kallad specialiseringsgrad, som innebär att olika branschgruppers andel av länets produktion ställs i relation till riksgenomsnittet. Till exempel betyder det att om ett län har en specialiseringsgrad som är 2 för en viss branschgrupp, då är branschens andel av länets produktion dubbelt så stor som riksgenomsnittet.

Nedan redovisas kartdiagram för några branschgrupper. I dessa kan man utläsa olika nivåer av specialiseringsgraden i färgskalan, men även BRP-tillväxten i nyansskalan. Diagrammen ska läsas som att ju mörkare färgen är desto högre BRP-tillväxt har länet haft.

Tjänsteproducerande branscher har vuxit mer än varuproducerande

Näringsstrukturen i Sverige skiljer sig från län till län, men den övergripande trenden har varit att de tjänsteproducerande branschernas andel av näringslivets produktion har ökat. Mellan år 2000 och 2016 hade de tjänsteproduceran-

de branschernas andel ökat från 59 procent till 67 procent för riket som helhet. Samtidigt har de varuproducerande branschernas andel minskat i motsvarande mån. Denna utveckling avspeglas också i den regionala tillväxten. Stockholms och Västra Götalands län, som är de regioner med högst andel tjänsteproduktion, har också vuxit mest under tidsperioden. Stockholms läns BRP har ökat med 64 procent medan Sveriges BNP under samma tidsperiod har vuxit med 40 procent. Som jämförelse har Kalmar län, med lägst andel tjänsteproduktion i förhållande till BRP, bara vuxit med 11 procent.

Följande avsnitt utgår ifrån denna branschgruppering:

- Jordbruk, skogsbruk, fiske (SNI 01–03)
- Tillverkningsindustri (SNI 10–33)
- Gruvindustri, el- och vattenproduktion (SNI 05–09, 35–38)
- Bygg (SNI 41–43)
- Handel (SNI 45–47)
- Tjänster utom handel (SNI 49–97)

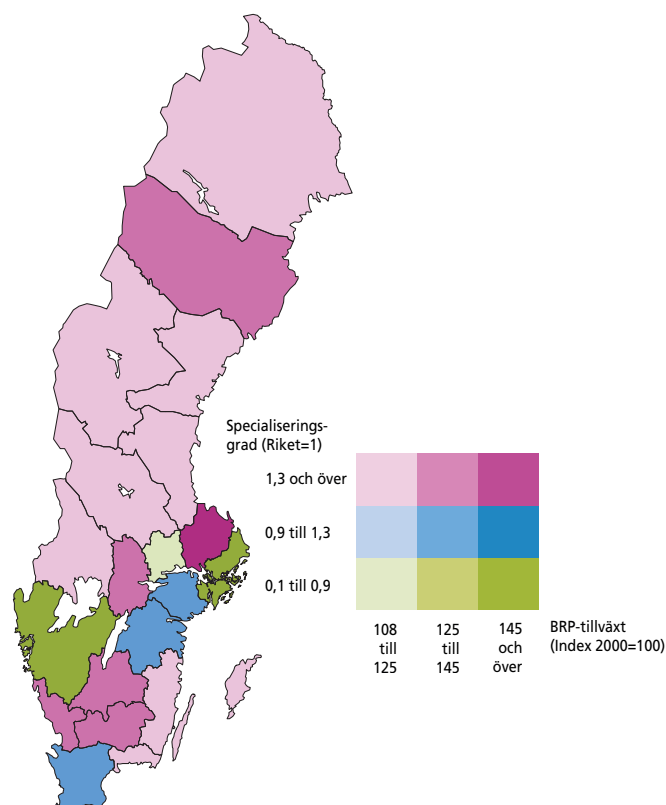
Jordbruk, skogsbruk och fiske minskar

Av produktionen i näringslivet stod branscherna jordbruk, skogsbruk och fiske för 1,6 procent år 2016. De län som hade den högsta specialiseringsgraden var, precis som förväntat, län som är relativt glest befolkade. I tre län var specialiseringsgraden mer än tre gånger så hög som riksgenomsnittet och högst var den i Jämtlands län där den uppgick till 5,7. Västernorrlands och Dalarnas län hade också en relativt hög specialiseringsgrad, 3,8 respektive 3,3. Trendmässigt kan sägas att dessa branscher har minskat över tid. För riket som helhet har andelen minskat från att år 2000 varit 2,7 procent av näringslivets produktion till 1,8 procent 2016. Störst har nedgången varit i Jämtlands län, där en minskning på 3,4 procentenheter har noterats sedan år 2000. I kartdiagrammet nedan kan man skönja ett visst mönster; län med en relativt hög andel jordbruk, skogsbruk och fiske har också haft en relativt svag BNP-utveckling. Det kan dock betonas att branschgruppens andel endast utgör en liten del av den totala produktionen, och att sambandet även förklaras av andra faktorer.

¹ Artikeln bygger på uppgifter fram till 2016. Även om det finns data för 2017 är de än så länge preliminära och lämpar sig inte lika väl för att bryta ner på bransch.

² Med produktion avses här förädlingsvärdet till baspris.

Specialiseringsgrad och BRP-tillväxt Jord-, skogsbruk och fiske (SNI 01–03)

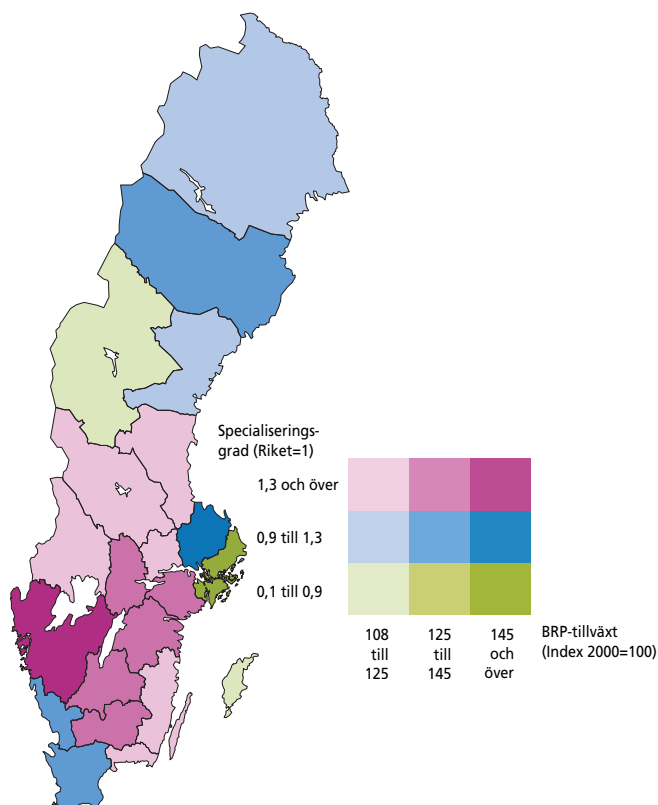
Källa: Nationalräkenskaperna

Tre län hade en jord-, skog och fiskesektor som var mindre än riksgenomsnittet. Det var Stockholms län, Västra Götalands län och Västmanlands län. I Stockholms län var denna sektor allra minst, endast 0,1 procent av länets produktion kom från dessa branscher, vilket motsvarar en specialiseringsgrad som var en tiondel av rikssnittet.

Tillverkningsindustrin har också minskat

Tillverkningsindustrin stod för 19,3 procent av produktionen i näringslivet 2016. Spridningen var dock stor mellan landets län. I Jönköpings län var andelen störst, 37,1 procent vilket motsvarar en specialiseringsgrad på 1,9. Framförallt var tillverkning av metallvaror, gummi- och plastvaror och övriga maskiner dominerande i detta län. I Västmanlands län, som hade den näst högsta specialiseringsgraden vad gäller tillverkningsindustri, stod tillverkning av elapparater för en betydande del. Av storstadslänen sticker Västra Götalands län ut något. Medan Stockholms och Skåne län låg under riksgenomsnittet, uppgick Västra Götalands läns specialiseringsgrad till 1,4. Detta främst på grund av en starkt bidragande fordonsindustri och industri för tillverkning av övriga maskiner.

Specialiseringsgrad och BRP-tillväxt Tillverkningsindustri (SNI 10–33)

Källa: Nationalräkenskaperna

De fem län med högst specialiseringsgrad inom tillverkningsindustrin, har samtliga haft en svagare BRP-utveckling sedan 2000 jämfört med rikssnittet. Av de 15 län med en andel över rikssnittet hade 13 av dessa län en BRP-tillväxt som låg under BNP-tillväxten. Skillnaden i tillväxt mellan tillverkningsspecialiserade och tjänstespecialiserade län har ökat sedan finanskrisen 2008. Finanskrisen drabbade tillverkningsindustrin hårdare. Även om det skedde en snabb rekyl på minskningen 2009, har inte tillväxten i län med hög specialiseringsgrad inom tillverkningsindustrin haft samma goda utveckling som län med exempelvis hög specialiseringsgrad i tjänstebranscherna. I de tre län med högst andel tillverkningsindustri, Jönköping, Västmanland och Gävleborg, har dock specialiseringsgraden minskat sedan 2000. Störst minskning hade Gävleborgs län där andelen produktion från tillverkningsindustrin minskat från 44 till 31 procent.

Hög specialisering av gruvindustri och vattenkraft i Norrbotten

Norrbottens län hade högst specialiseringsgrad för gruvindustri, el- och vattenproduktion. Branschgruppen stod för 21,3 procent av produktionen i Norrbottens län, vilket motsvarade en specialiseringsgrad som var mer än fem gånger högre än riksgenomsnittet. Detta beror givetvis på att både gruvindustrin och vattenkraftsproduktionen är dominerande näringar i länet. Specialiseringsgraden i Norrbottens län har dessutom ökat något sedan 2000, från 4,8 till 5,2, men samtidigt har länet haft den svagaste BRP-utvecklingen i landet.

Jämtlands län och Västerbottens län, med i vissa aspekter liknande geografiska förutsättningar som Norrbotten, hade en specialiseringsgrad inom branschgruppen gruvindustri, el- och vattenproduktion på 2,9 respektive 2,6, det vill säga knappt tre gånger högre än riksgenomsnittet.

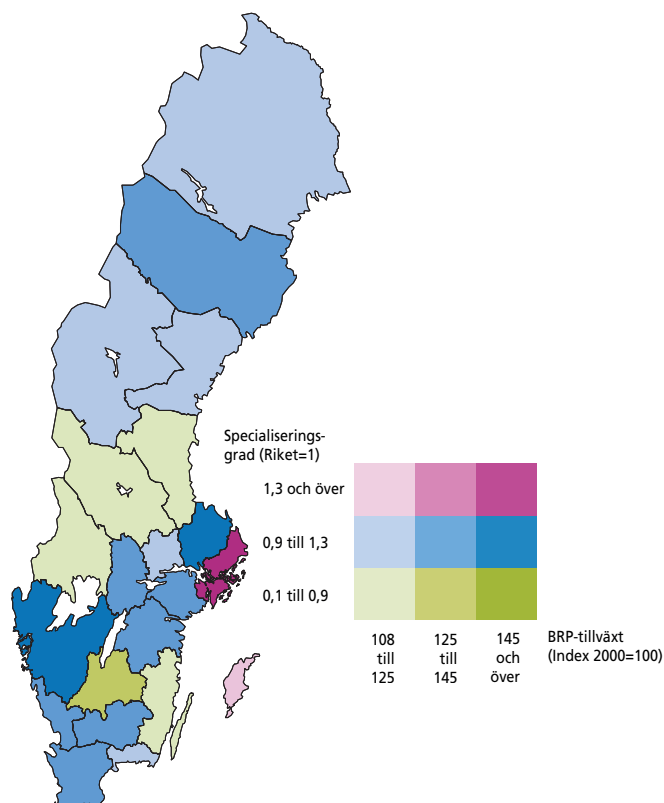
Högst specialisering av byggverksamhet på Gotland

Kapitalintensiv produktion kräver omfattande investeringar och därmed ofta byggproduktion. Det kan vara en förklaring till att Norrbottens län, som hade den högsta specialiseringsgraden inom gruvindustri och vattenkraft, också hade en relativt hög byggproduktion som andel av näringslivets produktion. Även stadsomvandlingarna i Kiruna och Malmberget bidrar till byggverksamheten i länet. Byggverksamheten stod för 10,3 procent av länets produktion, vilket motsvarade en specialiseringsgrad på 1,3 jämfört med riket. Endast Gotlands län hade marginellt högre specialiseringsgrad, 1,4. Stockholms län hade, med ett värde på 0,8, den lägsta specialiseringsgraden inom byggverksamhet i Sverige. Det kan tyckas lite förvånande med tanke på att Stockholm har ett stort fastighetsbestånd och en stor byggsektor, men i relation till dess höga grad av tjänstespecialisering blir specialiseringsgraden i byggbranschen förhållandevis liten.

Tjänstesektorn störst i Stockholm

Stockholms län hade den högsta specialiseringsgraden (1,3) när det gäller tjänsteproducerande branscher utom handel. Det var främst en relativt hög produktion inom bank- och finansbranscherna, ekonomisk- och juridisk konsultverksamhet samt huvudkontorstjänster som bidrog till detta. Detta är också branscher som vuxit mycket över tid och varit en bidragande orsak till att Stockholms läns BRP har haft en högre tillväxt än Sveriges BNP.

Specialiseringsgrad och BRP-tillväxt Tjänstebranscher exkl handel (SNI 49–97)

Källa: Nationalräkenskaperna

Gotlands län hade landets näst högsta specialiseringsgrad vad gäller tjänsteproducerande branscher utom handel. Här var det framförallt branscher kopplade till turism, så som hotell och restauranger, men även kultur-, nöjes- och fritidsbranscherna där produktionen var relativt hög.

Specialiseringsgraden inom handeln var högst i Hallands och Skåne län. Båda hade en specialiseringsgrad som motsvarade 1,3. Generellt kan sägas att specialiseringsgraden inom handeln var jämnt fördelad över landet, vilket innebär att många län låg nära 1. Det kan delvis förklaras av att handel sker relativt jämnt fördelat landet och därmed fördelas även produktionen av handeln jämnt över landet.

Kontaktperson: Dan Frankkila, 010-479 41 37

Regionala disponibla inkomster

Högst disponibla inkomster i Danderyd, lägst i Lessebo

Sedan år 2017 publiceras i NR hushållens disponibla inkomster per kommun från och med år 2000 och framåt. Den disponibla inkomsten per invånare är högst i Danderyd och Lidingö medan den är lägst i Lessebo och Haparanda. I Danderyd utgör kapitalinkomster en stor del av inkomsterna medan sociala förmåner, exempelvis pensionsutbetalningar, utgör drygt hälften av de disponibla inkomsterna i Överkalix.

I NR publiceras två stora ekonomiska mått på regional nivå: bruttoregionprodukten (BRP) och hushållens disponibla inkomster. Denna artikel behandlar såväl BRP som den regionala disponibla inkomsten per capita och förklarar varför de boende i Lidingö har den näst högsta disponibla inkomsten i Sverige, men bara hamnar på plats 230 när det gäller BRP per invånare.

Hushållens disponibla inkomster är faktorinkomster (till exempel lön och kapitalinkomster), plus transfereringsinkomster (såsom pensioner och bidrag) minus transfereringsutgifter (exempelvis skatter och sociala avgifter). Det är med andra ord den inkomst som hushållen kan använda till konsumtion eller sparande.

Den exakta definitionen av hushållens disponibla inkomster skiljer sig dock åt mellan olika statistikområden. Inom området "Hushållens ekonomi", som bygger på inkomst- och taxeringsregistret, ingår exempelvis kapitalvinster, kapitalförluster och studielån i hushållens disponibla inkomster, men inte svarta inkomster och inkomster intjänade i utlandet. Inom Nationalräkenskaperna (NR) ingår inte kapitalvinster, kapitalförluster samt studielån i begreppet disponibel inkomst, däremot görs tillägg för bland annat inkomster intjänade i utlandet samt tillägg för svarta inkomster och inkomst av imputerade hyresintäkter för ägarbebodda småhus samt inkomstillägg för boende i bostadsrätter.

Disponibel inkomst på kommunnivå beräknas genom att NR:s skattningar för riket fördelas ut på kommunerna med relevanta fördelningsnycklar. För mer information om hur hushållens disponibla inkomster beräknas inom olika statistikområden hänvisas till artikeln "Hushållens disponibla inkomster" i Sveriges ekonomi nummer 2 2017.

Solna har högst BRP per invånare

Ett vanligt sätt att mäta ett lands ekonomiska välbstånd på är att beräkna landets BNP per capita, det vill säga BNP per invånare. I de regionala räkenskaperna beräknas bruttoregionprodukten (BRP), vilket är summan av värdet av den produktion som sker i respektive kommun. Det är därmed de svenska kommunernas motsvarighet till bruttonationalprodukten (BNP). Under 2016 toppade Solna listan över kommunernas BRP per invånare, följt av Södertälje och Stockholm. För Sverige totalt var BNP per invånare 442 000 kronor.

Kommuner med högst BRP per invånare

BRP per invånare 2016		Hushållens disponibla inkomster 2017	
Plats	Värde TKR	Plats	Värde TKR
Solna	1 537	19	239
Södertälje	931	237	191
Stockholm	888	15	251
Jokkmokk	815	124	204
Älmhult	795	136	203
Båstad	724	8	266
Mölnadal	690	35	226
Gällivare	645	36	226
Göteborg	645	69	213
Kiruna	640	57	215
Riket	442		215

Källa: Nationalräkenskaperna

Pendling gör BRP svårtolkat som välfärds-mått

I många av de kommuner med högst produktion görs en relativt stor andel av arbetet av invånare som pendlar in till kommunen från en annan kommun. Som mått på kommuninvånarens ekonomiska välbstånd kan BRP därför vara svårtolkat. I kommuner med hög inpendling¹, som till exempel Älmhult, Södertälje, Solna och Stockholm, påverkas BRP positivt, medan BRP i kommuner med hög utpendling, som till exempel Österåker, Nynäshamn och Öckerö, påverkas negativt. Detta förklarar varför Älmhult och Kiruna, dit många pendlar för att arbeta, kan ha femte respektive tionde högsta BRP i landet samtidigt som dessa kommuner återfinns på plats 136 respektive 57 på listan över Sveriges kommuners hushålls högsta disponibla inkomster per invånare. Andra kommuner med en hög BRP men en relativt låg disponibel inkomst per invånare är Kiruna, Perstorp och Jokkmokk. I flera kommuner råder däremot det motsatta förhållandet.

Kommuner med lägst BRP per invånare

BRP per invånare 2016		Hushållens disponibla inkomster 2017	
Plats	Värde TKR	Plats	Värde TKR
Degerfors	281	190	237
Robertsfors	282	189	214
Lerum	283	188	22
Lekeberg	284	186	95
Heby	284	186	198
Storfors	284	186	198
Kävlinge	287	184	32
Gnesta	288	177	102
Forshaga	289	170	209
Salem	290	131	51
Riket	442		215

Källa: Nationalräkenskaperna

¹ Statistik för in- och utpendling för olika kommuner finns i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS).

Kävlinge, Tyresö, Lerum, Vellinge, Österåker och Lidingö har alla relativt låga BRP per invånare men höga disponibla hushållsinkomster per invånare. Det beror på att många arbetspendlar från dessa kommuner till andra närliggande kommuner.

Den genomsnittliga disponibla inkomsten 215 000 kronor

I NR mäts hushållens disponibla inkomster totalt för hela landet. Här har dessa också fördelats per invånare och kommun. Det bidrar ytterligare till att belysa kommuninvånarnas ekonomiska situation.

Kommuner med högst disponibel inkomst per invånare 2017

	Hushållens disponibla inkomster 2017		BRP per invånare 2016	
	Plats	Värde TKR	Plats	Värde TKR
Danderyd	1	445	13	601
Lidingö	2	314	230	234
Vellinge	3	297	238	226
Täby	4	284	73	371
Vaxholm	5	278	215	243
Lomma	6	272	240	225
Nacka	7	270	96	347
Båstad	8	266	6	724
Ekerö	8	266	186	269
Sotenäs	10	263	40	430
Riket		215		442

Källa: Nationalräkenskaperna

Klart högst disponibel inkomst per invånare hade Danderyds kommun i Stockholms län. Genomsnittsinkomsten var där 445 000 kronor 2017, vilket var 131 000 kronor mer än i Lidingö, som hade näst högst inkomst. Danderyd och Lidingö var de enda kommunerna med en disponibel inkomst per invånare som var högre än 300 000 kronor. I 228 av Sveriges 290 kommuner låg hushållens disponibla inkomster per invånare under genomsnittet i Sverige, som var 215 000 kronor 2017.

Kommuner med lägst disponibel inkomst per invånare 2017

	Hushållens disponibla inkomster 2017		BRP per invånare 2016	
	Plats	Värde TKR	Plats	Värde TKR
Ljusnarsberg	281	182	174	276
Hultsfred	281	182	201	253
Ragunda	283	180	33	442
Filipstad	283	180	206	250
Botkyrka	283	180	265	209
Åsele	286	179	163	282
Dorotea	287	178	223	238
Högsby	287	178	268	203
Haparanda	289	176	244	223
Lessebo	290	175	275	193
Riket		215		442

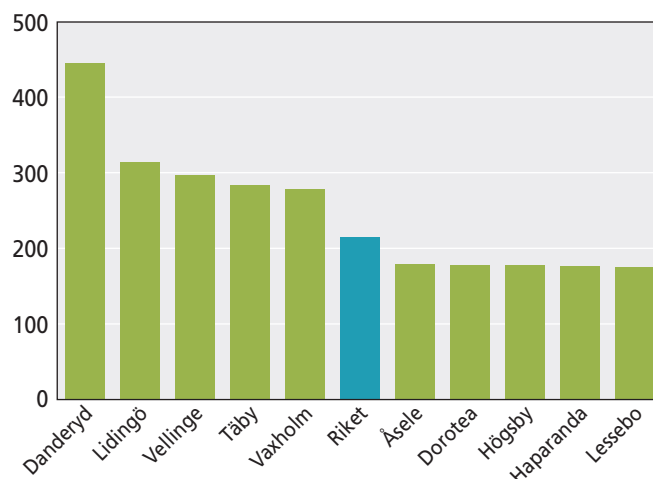
Källa: Nationalräkenskaperna

Lägst inkomst per invånare hade Lessebo och Haparanda, med en disponibel inkomst per invånare på 175 000 respektive 176 000 kronor. Spridningen¹ mellan kommunerna i disponibla inkomster har varit relativt konstant de senaste 18 åren. Tittar man däremot bara på de fem kommunerna

med högst inkomst respektive de fem kommunerna med lägst inkomst per invånare kan en svag förändring skönjas: den genomsnittliga inkomsten per invånare i de fem rikaste kommunerna har ökat från 1,7 till 1,8 gånger den genomsnittliga inkomsten i de kommunerna med lägst disponibel inkomst.

Hushållens disponibla inkomster per invånare 2017

Tusentals kronor

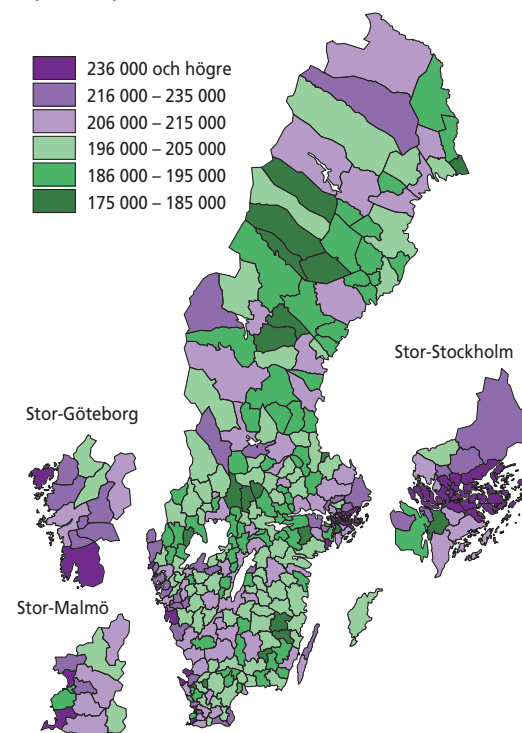
Källa: Nationalräkenskaperna

Stockholmskommuner har högst lönesummor per invånare

Danderyd, Lidingö och Täby återfinns i toppen när det gäller summan av löner och kollektiva avgifter i kommunen delat med antalet invånare.

Disponibel inkomst, netto

Löpande priser, 2017

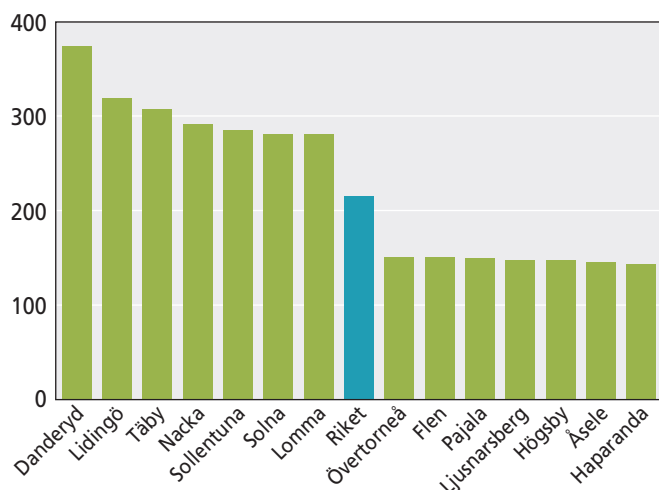

Källa: Nationalräkenskaperna

¹ Som spridningsmått har i detta fall variationskoefficienten, det vill säga standardavvikelse delat på medelvärde, använts.

Lönesummor per invånare 2017

Tusentals kronor

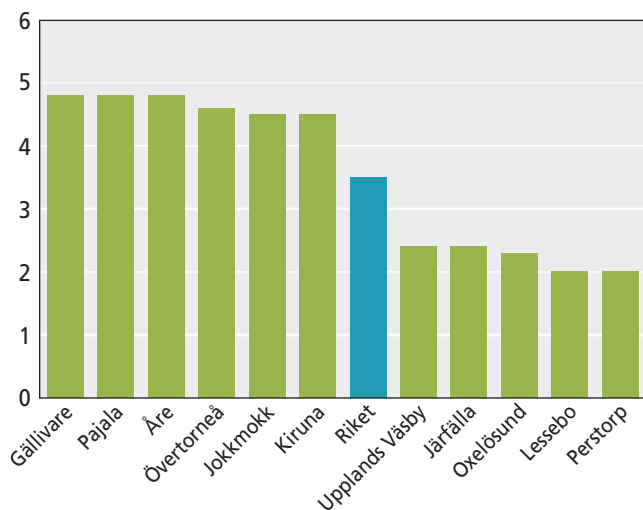

Källa: Nationalräkenskaperna

Nio av de tio kommunerna med landets högsta löneinkomster per invånare ligger i Stockholms län. Förutom Stockholmskommuner så återfinns också den skånska kommunen Lomma på topp tio avseende lönesumma per invånare. Lomma och Solna har de sjätte högsta lönesummorna per invånare i landet. Förutom de egentliga lönenivåerna så är det även den demografiska strukturen såväl som förvärvsintensiteten som förklarar kommunernas lönesummor per invånare.

Lönesumma årlig utveckling 2001–2017

Procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Snabbast ökning av lönesumman i Norrbotten

Lönesumman per invånare har ökat långsammare i kommunerna i Stockholms län än i andra delar av landet. Sedan 2001 ligger den genomsnittliga årliga ökningen av lönesumman i samtliga kommuner i Stockholms län utom Solna under rikssnittet på 3,5 procent i årlig utveckling av den nominella lönesumman. Till de sex kommuner som har haft högst genomsnittlig procentuell ökning av lönesumman hör istället fem kommuner i Norrbottens län, nämligen Gällivare, Pajala Övertorneå, Jokkmokk och Kiruna. Utöver dessa

kommuner har även Åre en stark ökning av lönesumman under den studerade perioden.

Vad betyder sammansatt förvärvsinkomst och driftsöverskott?

Egenföretagare tar inte ut lön för det arbete de utför utan detta går i nationalräkenskaperna under namnet sammansatt förvärvsinkomst. I regionalräkenskaperna redovisas den sammansatta förvärvsinkomsten tillsammans med driftsöverskottet. Hushållens driftsöverskott består av en imputerad hyra som tillskrivs de hushåll som äger sina bostäder. Dessa hushåll kan alltså sägas producera hyrestjänster åt sig själva. Detta förfarande underlättar jämförelser av BNP mellan länder med olika högt privat bostadsäggande.

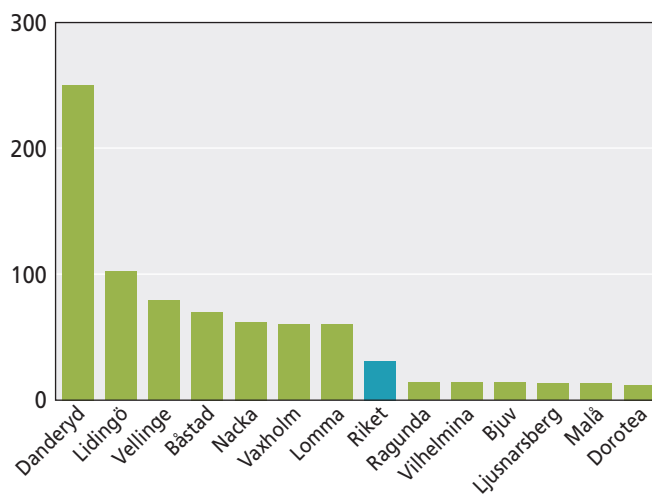
2017 hade invånarna i Borgholm, Båstad och Tanum högst sammansatta förvärvsinkomster och driftsöverskott. De genomsnittliga sammansatta förvärvsinkomsterna och driftsöverskotten uppgick där till nästan 50 000 kronor, vilket motsvarade runt en femtedel av de disponibla inkomsterna.

Högst kapitalinkomster och kapitalutgifter i Danderyd

Kapitalinkomster består av ränteintäkter, utdelningar och kapitalavkastning på försäkringssparande, pensionsrätter och andelar i investeringsfonder. Kapitalinkomsterna var störst i kommunerna Danderyd, Lidingö och Vellinge, både i absoluta tal och som andel av den disponibla inkomsten. Danderyd, där 56 procent av hushållens disponibla inkomster bestod av kapitalinkomster, var den enda kommunen där kapitalinkomster utgjorde mer än hälften av den disponibla inkomsten. Sedan 2009, då kapitalinkomsterna sjönk kraftigt, har andelen av den disponibla inkomsten som utgörs av kapitalinkomster ökat i samma takt i Danderyd som i riket som helhet. Den genomsnittliga disponibla inkomsten i Sverige bestod till 14 procent av kapitalinkomster.

Kapitalinkomster per invånare 2017

Löpande priser, tusentals kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Precis som med kapitalinkomsterna så låg Danderyd högst även gällande kapitalutgifterna, med genomsnittliga utgifter på 6 000 kronor per invånare under 2017. Av Sveriges 290 kommuner hade invånarna i 95 kommuner kapitalutgifter som motsvarade rikets genomsnitt på 3 000 kronor per invånare.

Hela ränteutgiften ingår inte i kapitalutgifterna

Ränteutgifter, som är den största delen av hushållens kapitalutgifter inom de disponibla inkomsterna, beräknas i NR med hjälp av en så kallad referensränta. Den del av den verkliga räntan som överstiger referensräntan ingår istället som en förbrukningsutgift för egnahemsägare och egenföretagare eller en konsumtionsutgift för övriga hushåll. Detta gör att de ränteutgifter som redovisas inom nationalräkenskaperna och de regionala räkenskaperna är lägre än de verkliga ränteutgifterna. Under 2017 uppgick ränteutgifterna totalt i hushållssektorns disponibla inkomster till 27 miljarder kronor enligt nationalräkenskaperna medan de underliggande ränteutgifterna uppgick till 80 miljarder kronor. 53 miljarder av hushållens verkliga ränteutgifter redovisades alltså som insatsförbrukning eller konsumtionsutgifter.

Inkomstskatter utgör den största minusposten i beräkningen av hushållens disponibla inkomster. Danderyd och Lidingö betalar mest i inkomstskatt, både per invånare och som andel av den disponibla inkomsten. I Danderyd motsvarar summan som betalas i inkomstskatt drygt hälften av den disponibla inkomsten. I riket som helhet motsvarar hushållens skatteutgifter runt en tredjedel av de disponibla inkomsterna.

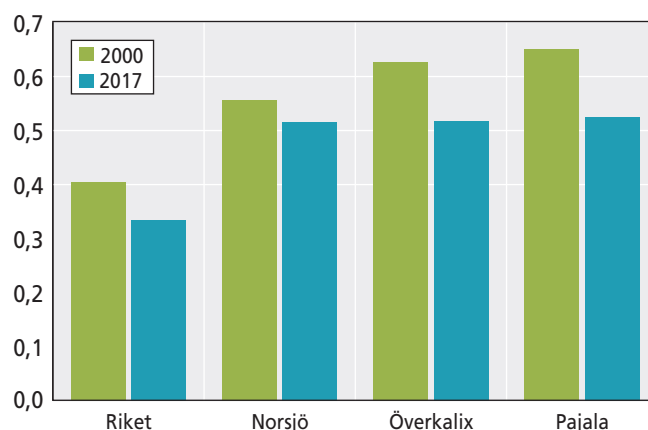
Inkomster av sociala förmåner högst i Överkalix, Sotenäs och Simrishamn

En annan stor inkomstpost för hushållen är sociala förmåner. Den enskilt största sociala förmånen är pensionsutbetalningar, men i denna inkomstkategori ingår bland annat också aktivitets- och sjukersättningar, sjukpenning, a-kassa, barnbidrag, bostadsbidrag och försörjningsstöd.

Mest sociala förmåner per invånare gick till invånarna i Överkalix, Sotenäs och Simrishamn. I dessa kommuner var andelen personer som är 65 år eller äldre hög. Dessa tre kommuner är de enda där sociala förmåner uppgick till mer än 100 000 kronor per invånare under 2017. I nio kommuner, däribland Överkalix, men inte Simrishamn och Sotenäs, bestod mer än hälften av hushållens disponibla inkomster av sociala förmåner. Antalet kommuner med större inkomster från sociala förmåner än från löneinkomster var dock markant lägre 2017 än i början av 2000-talet, då det i 60 kommuner var så att mer än hälften av de disponibla inkomsterna bestod av sociala förmåner.

Sociala förmåner

Andel av disponibel inkomst per invånare i Riket, Norsjö, Överkalix och Pajala, 2000 och 2017

Källa: Nationalräkenskaperna

Kontaktpersoner: Mattias Bågling, 010-479 45 27 och Axel Purwin, 010-479 58 01

Regional klimatpåverkan

Stora regionala skillnader i klimatpåverkan

I den här artikeln redovisas en översikt av Sveriges läns bidrag till utsläppen av växthusgaser från den svenska ekonomin, den offentliga förvaltningen och hushållen. Det är stora skillnader i länens klimatpåverkan, även när växthusgasutsläppen sätts i relation till antal invånare och länens bidrag till Sveriges totala ekonomi. Sedan mätningarna startade 2008 har utsläppen av växthusgaser samt utsläppsintensiteten minskat i de flesta länen.

Miljöräkenskaperna analyserar sambandet mellan ekonomi och miljö

Miljöräkenskaperna är ett statistiskt ramverk kopplat till nationalräkenskaperna som gör det möjligt att analysera sambandet mellan ekonomi och miljö. Regionala miljöräkenskaper utvecklar analysen angående vad som påverkar miljön på regional nivå. Idag finns regionala miljöräkenskaper bland annat vad gäller utsläpp till luft och statistik som beskriver den svenska miljösektorn.

Många regioner, såsom län och kommuner, har som målsättning att minska sina klimatpåverkande utsläpp. Regionala miljöräkenskaper är ett verktyg för att kvantifiera miljöpåverkan och analysera utvecklingen på regional nivå. Denna artikel fokuserar på att beskriva de regionala utsläppen av växthusgaser från den svenska ekonomin inklusive hushållen.

Miljöräkenskapernas mått på luftutsläpp

Utsläpp till luft enligt miljöräkenskaperna utgår från ett produktionsperspektiv och visar utsläpp per näringsgren (SNI 2007), offentlig förvaltning och från hushållen.¹ Hushållens utsläpp består främst av direkta utsläpp från vägtransporter och uppvärmning. De utsläpp som inkluderas avgränsas utifrån svenska ekonomiska aktörers bidrag till landets bruttonationalprodukt, BNP.

Här redovisas därmed direkta utsläpp från den svenska ekonomin, vilka är förknippade med Sveriges BNP, inklusive hushållen, oavsett var i världen utsläppen sker enligt den så kallade residensprincipen. Den innefattar följande tre delar:

- Utsläpp inom Sveriges gränser
- Minus utsläpp från flyg, sjöfart och landtransporter från utländska aktörer i Sverige
- Plus utsläpp från flyg, sjöfart och landtransporter från svenska aktörer i utlandet.

Indirekta utsläpp som konsumtionen drar med sig är inte inkluderade.

Naturvårdsverkets statistik över utsläpp till luft redovisar territoriella utsläpp, det vill säga de utsläpp som skett inom Sveriges gränser. Även denna statistik finns på regional nivå.² Det innebär att Miljöräkenskapernas statistik över utsläpp till luft skiljer sig något åt mot Naturvårdsverkets, främst gällande hur utsläpp som sker utanför Sveriges gränser omfattas.

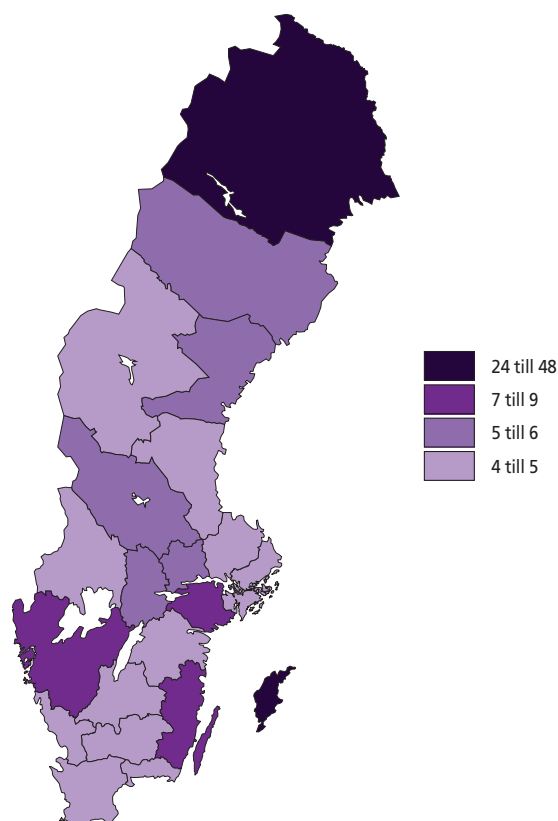
Gotland och Norrbotten har höga utsläpp per invånare

Utsläppen av växthusgaser, som kommer från näringslivet, den offentliga sektorn och hushållen, är högst i Västra Götaland, Stockholm och Skåne. De står sammanlagt för hälften av utsläppen. Dessa län är också de folkrikaste i Sverige och hem till lite över hälften av befolkningen. De tre länen bruttoregionalprodukt (BRP) bidrar med ungefär 60 procent av Sveriges BNP.

Kartan nedan visar utsläppen av växthusgaser normaliserat mot antal invånare. Gotland och Norrbottens län har högst utsläpp av växthusgaser per capita. Blekinge och Uppsala är exempel på län med låga utsläpp per antal invånare.

Växthusgasutsläpp per invånare

Ton per invånare

Källa: Miljöräkenskaperna

1 Miljöräkenskapernas produktsida på SCB: <https://www.scb.se/mi1301/>

2 Nationell emissionsdatabas: <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/nationell-emissionsdatabas/Pages/default.aspx>. Mer information om olika sätt att beräkna utsläpp: <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Tre-satt-att-berakna-klimatpaverkande-utslapp/>

Regionerna minskar utsläppen av klimatgaser

Nästan alla län, förutom Uppsala, har minskat sina utsläpp av växthusgaser sedan tidsseriens början 2008. Några förklaringar till det skulle kunna vara effektiviseringar inom industrin, ökad användning av förnybara energilag såsom biobränslen istället för fossila bränslen, och mer energieffektiva transporter.

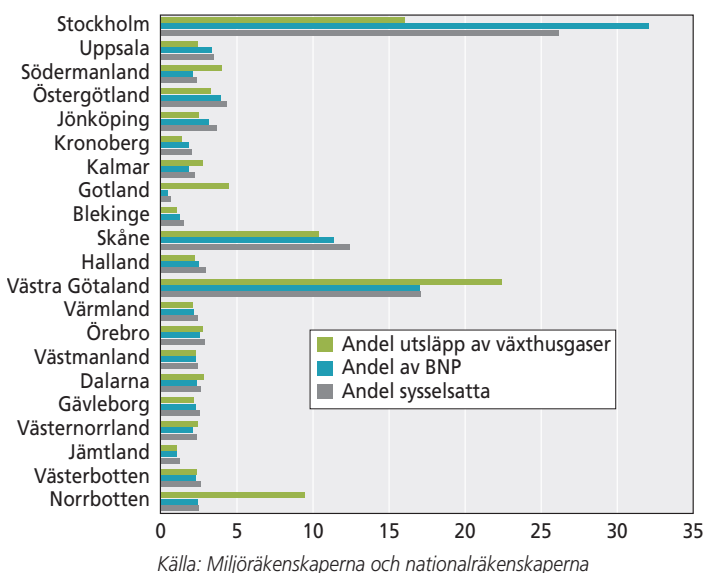
Vissa län har minskat utsläppen mer än andra. Störst minskning av utsläppen står Västmanland för med en nedgång på 42 procent sedan 2008. Minskningen skedde både inom produktions- och tjänstesektorn. Andra län som har minskat utsläppen mycket är Södermanlands län och Blekinge, med 28 respektive 27 procent. Uppsala är det enda län där utsläppen inte har minskat under tidserien. Utsläppen av växthusgaser var där marginellt högre 2016 jämfört med 2008.

Miljöekonomiska profiler per län

Genom att använda sig av statistik över arbetsmarknad och ekonomi sätts utsläppen till luft i relation till hur näringslivet, den offentliga förvaltningen och hushållen bidrar till ekonomin och påverkar miljön. I figuren nedan kan man se hur stor andel olika län står för när det gäller landets klimatutsläpp, bidrag till BNP, sysselsättning, jämfört med Sverige som total.

I de flesta län stämmer det att länens andel av växthusgasutsläppen är ungefär lika stor som deras bidrag till BNP, det vill säga ju mer ekonomisk aktivitet desto mer utsläpp. Några län har dock en annan struktur.

Miljöekonomisk profil per län 2016
Andel i procent

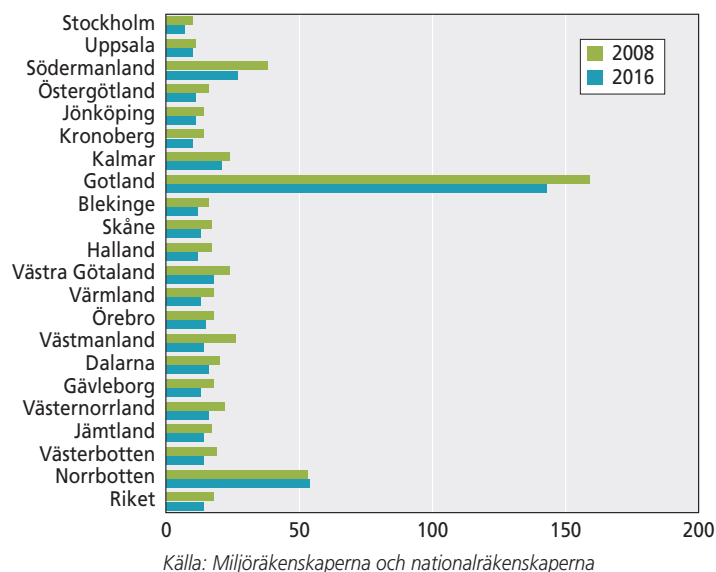
Västra Götaland, Norrbotten, Södermanland och Gotlands län har en utsläppsintensiv profil med en högre andel av utsläpp av växthusgaser än andelar av sysselsatta och BNP. Det beror på att det i dessa län finns utsläppsintensiv tillverkningsindustri, eller många rederier. Motsatt samband råder i Stockholm och Skåne, där andelen utsläpp av växthusgaser är mindre än bidraget till sysselsättning och BNP,

vilket är ett resultat av att de till största delen är tjänstebaserade regioner.

Stora skillnader i utsläppsintensitet per län

Ett sätt att analysera utsläppen av växthusgaser med ett ekonomiskt perspektiv är att titta på regionala skillnader i utsläppsintensitet. Utsläppsintensitet beskriver hur många ton växthusgaser som släpps ut per miljoner kronor för respektive region. Detta är ett sätt att beskriva hur effektiv ekonomin är i termer av växthusgasutsläpp per krona. Figuren nedan beskriver skillnader i utsläppsintensitet per län.

Utsläppsintensitet per län
Ton koldioxidekvivalenter per förädlingsvärde
miljoner kronor, fasta priser 2017

Gotland har en högre utsläppsintensitet än övriga län. Huvuddelen av utsläppen av växthusgaser från den gotländska ekonomin kommer från industrin, samtidigt som det är ett län med en relativt liten ekonomi. Utsläppen av växthusgaser på Gotland utgör ungefär 4 procent av totala utsläppen från den svenska ekonomin medan länets BRP enbart utgör cirka 0,4 procent av landets totala BNP.

Lägst utsläppsintensitet har Stockholms län. En stor del av Stockholms ekonomi, ungefär 60 procent, utgörs av produktion av tjänster, vilket är mindre utsläppsintensivt än varuproduktion. Dessutom är utsläppsintensiteten för varuproduktion lägre i Stockholm jämfört med andra län.

I alla län, förutom Norrbotten, har utsläppsintensiteten minskat sedan tidsseriens början, vilket innebär att länens ekonomi blivit mer utsläppseffektiv. Med andra ord, utsläppen av växthusgaser har minskat samtidigt som ekonomin har växt. Det län som minskat sin utsläppsintensitet mest sedan tidsseriens början är Västmanland där utsläppsintensitet minskat med 46 procent. Utsläppen har nära halverats medan länets ekonomiska bidrag har ökat med 7 procent.

Branschernas bidrag till klimatutsläppen

Förädlingsvärdet i den svenska ekonomin 2016 kom till största delen ifrån tjänsteproducenter. Varuproduktionen stod för 57 procent av alla utsläpp men för endast 27 procent av BNP. Motsvarande stod tjänsteproduktionen för 27 procent av växthusutsläppen men 42 procent av BNP.

Detta innebär att varuproduktionen är mer utsläppsintensiv än tjänsteproduktionen. Tjänsteproduktionen har dessutom ökat mer jämfört med varuproduktionen under 2008–2016. Denna trend har bidragit till minskat utsläpp. De län som bedriver mer industriproduktion släpper således ut mer växthusgaser. Motsatt gäller att de län där tjänstesektorn dominerar har mindre utsläpp per krona.

Motsatt har utsläppsintensiteten ökat marginellt i Norrbotten. Utsläppen i Norrbotten domineras av varuproduktion med tung industri. Förutom Gotland är Norrbotten det län med högst utsläppsintensiv varuproduktion. Sedan tidsseriens början 2008 är utsläppen från varuproduktionen i Norrbotten relativt konstant samtidigt som länets bidrag till ekonomin minskat med 4 procent.

Vägtransporternas utsläpp av växthusgaser minskar

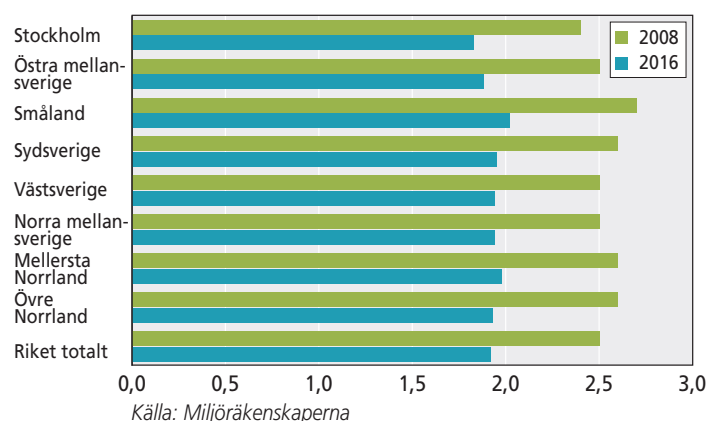
Den regionala statistiken innehåller också information om utsläpp till luft från vägtransporter för åtta riksområden (NUTS2)¹. Vägtransporter inkluderar alla fordon som går på vägar som t.ex. personbilar, lastbilar, buss och motorcyklar. Utsläppen från vägtransporter utgör ungefär 25 procent av de totala utsläppen från svensk ekonomi. Totala utsläppen av växthusgaser från vägtransporter sjönk med 18 procent mellan 2008 och 2016.

Växthusgasutsläpp från vägtrafiken skiljer sig åt per riksområde. Västsverige och Stockholm står tillsammans för strax under 40 procent av växthusgasutsläppen från vägtrafik, med ca 3 000 ton växthusgasutsläpp vardera. Lägst utsläpp återfinns i Mellersta Norrland och Övre Norrland.

I befolkningstäta områden är utsläppen totalt högre. Statistiken speglar således den direkta användningen av bränsle som används för att driva fordon, vilken är högre i regioner med större befolkning.

Sjunker utsläppen av växthusgaser från vägtransporter för att vi kör mindre eller för att våra fordon blir mer utsläppseffektiva? Utsläppsintensiteten, här mätt som utsläpp av växthusgaser per körda mil, speglar två delar: dels att regionerna är relativt lika i termer av växthusgaser per körda mil, samt att intensiteten sjunker, d.v.s. att det blir mindre utsläpp per körd mil.

Utsläpp av växthusgaser från vägtransporter per körda mil per riksområde (NUTS2)² Kilo koldioxidekvivalenter

Kontaktpersoner: Ariun Byambakhorloo, 010-479 57 98 och Susanna Roth, 010-479 48 03

¹ NUTS (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) är EU:s hierarkiska regionindelning. NUTS2 innehåller åtta olika riksområden: Stockholm, Östra Mellansverige, Småland med öarna, Sydsverige, Västsverige, Norra Mellansverige, Mellersta Norrland och Övre Norrland

² Alla vägtransporters körda mil är sammanslagna oavsett transportslag.

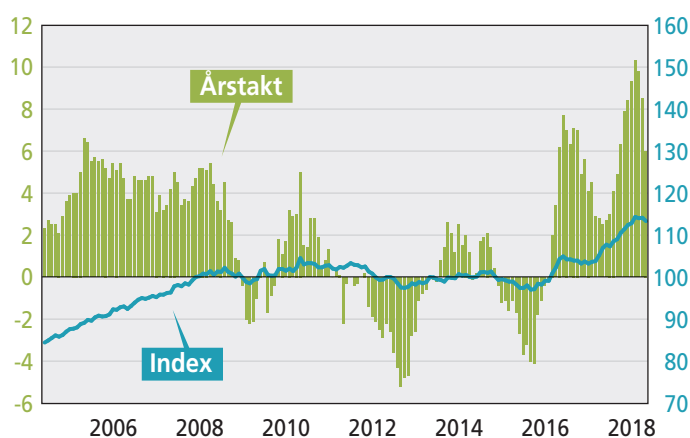
Producentprisindex

2018 – Ett händelserikt producentprisår

Producentprisindex (PPI) hade en ovanligt stark utveckling under 2018 efter en uppgång även året innan. Den kraftiga ökningen i producentpriserna 2018 förklaras av en bred uppgång i de flesta produktgrupper. Faktorer som bidrog till ökningen var bland annat en ovanligt torr sommar, en hög internationell efterfrågan på förädlade skogsbruksprodukter samt en mycket volatil oljemarknad.

Producentprisindex (A-E)

Årstakt i procent (vå), index 2015=100 (hö)

Källa: Producentprisindex

Data t.o.m. 2018

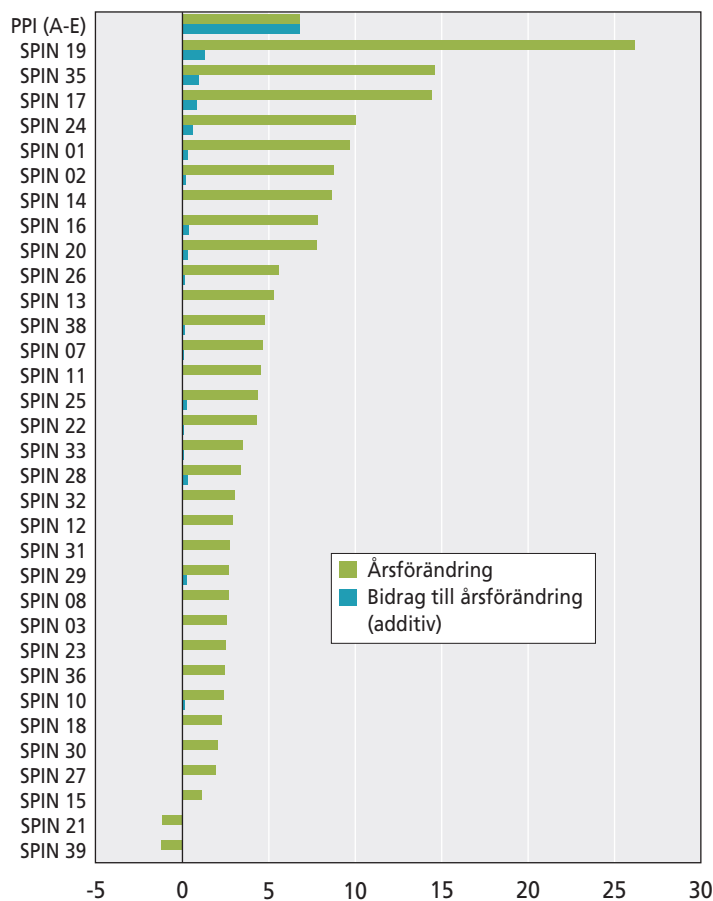
Under 2010-talet, fram till 2017, visade producentprisindex (PPI) överlag en svag utveckling. 2017 ökade dock producentpriserna relativt kraftigt och året därpå, 2018, noterades en ännu snabbare ökningstakt då PPI i genomsnitt ökade med 6,8 procent i årstakt. Det är den största genomsnittliga ökningen sedan 1995. Uppgången är särskilt anmärkningsvärd med tanke på ökningen året innan. Inflationen i producentled ökade successivt under 2018 och noterade den största uppgången på drygt 10 procent i september. Inflationen dämpades därefter under årets sista kvartal.

För många producenter har det varit ett händelserikt år. 27 av 30 produktgrupper visade en genomsnittlig årsförändring som var större än 2 procent. I 18 av 30 produktgrupper var ökningen större än 3 procent och i fyra av grupperna större än 10 procent.

I denna artikel analyseras de produktgrupper som visat ovanlig volatilitet, extrema max- och minimumvärden, samt haft ett stort bidrag till den totala prisutvecklingen under 2018.

PPI

Årsförändring i procent och bidrag till årsförändring, 2018 jämfört med 2017

01 - Jordbruks- och jaktprodukter	22 - Gummi- och plastvaror
02 - Skogsbruksprodukter	23 - Andra icke-metalliska mineraliska produkter
03 - Fisk och andra fiskeriprodukter	24 - Metaller
07 - Metallmalmer	25 - Metallvaror, utom maskiner och apparater
08 - Andra prod från utvinning av mineral	26 - Datorer, elektronik och optik
10 - Livsmedel	27 - Elapparatur
11 - Drycker	28 - Övriga maskiner
12 - Tobaksvaror	29 - Motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar
13 - Textilvaror	30 - Andra transportmedel
14 - Kläder	31 - Möbler
15 - Läder och skinnvaror	32 - Andra tillverkade varor
16 - Trä, varor av trä och kork (utom möbler)	35 - El, gas, värme och kyla
17 - Papper och pappersvaror	38 - Avfallshanteringstjänster
18 - Grafiska tjänster	39 - Sanering
19 - Stenkolsprod och raff petroleumprod	
20 - Kemikalier och kemiska prod	
21 - Farmaceutiska basprod och läkemedel	

Källa: Producentprisindex

Analysen, om inget annat anges, utgår ifrån det prisindex som anger prisutvecklingen på svensktillverkade produkter totalt, och som erhålls genom en sammanvägning av hemmamarknadsprisindex och exportprisindex. De priser som avhandlas representerar inflation utifrån ett producentperspektiv.

Valutaeffekter påverkar producentpriserna

Observera att ungefär en tredjedel av vikten i Producentprisindex består av utländsk valuta, vilket innebär att det finns en relativt stor valutaeffekt. Under 2018 har den svenska kronan försvagats mot samtliga av Sveriges största handelspartners valutor. Detta innebär dyrare importerade insatsvaror i produktionen och högre exportpriser. Således påverkades både hemma- och exportmarknaden. Eftersom valutans påverkan på PPI inte publiceras kommer dock inte detta att analyseras vidare i denna artikel.

Omständigheter som huvudsakligen påverkade inflationen utöver valuta 2018 är externa faktorer som en ovanligt torr sommar¹, hög internationell efterfrågan på förädlade skogsbruksprodukter och en mycket volatil marknad för olja.

Producentprisindex

Prisindex i producent- och importled (PPI) avser att redovisa den genomsnittliga prisutvecklingen i producent- och importledet, totalt, samt för olika produktgrupper, så kallade SPIN-grupper². Priserna mäts i det första distributionsledet då produkterna levereras från svenska producenter (hemmamarknad och export/utförsel) respektive första inköpsledet då produkterna kommer in i Sverige (import/införsel). Med produkter avses både varor och tjänster. Det som rapporteras är det genomsnittliga transaktionspriset under en månad för en viss produkt.

En förstärkning eller försvagning av kronan sänker respektive höjer export- och importpriserna mätt i svenska kronor. I de fall priser rapporteras i utländsk valuta används Tullverkets växelkurser för att räkna om till svenska kronor. Då uppgiftslämnaren själv räknar om prisuppgifter till svenska kronor förkommer att valutasäkrade eller förutbestämda kurser och dylikt används. Detta kan då leda till att indexet inte återspeglar aktuella värden på svenska kronan.

Sommartorkan ledde till ökade spannmålspriser

Sommaren 2018 var ovanligt varm och torr i större delen av landet, vilket påverkade priserna på jordbruksprodukter. Prispåverkan skedde främst på grund av att spannmål torkade bort. I en rapport från Lantmännen konstateras att det 2018 varit den sämsta skörden sedan slutet av 50-talet. Sverige har under hela milleniet varit en nettoexportör av produktgruppen spannmål (utom ris), baljväxter och oljeväxter³. Den dåliga skörden 2018 innebar dock att Sverige tvingades importera mer än vad som exporterades och således var Sverige 2018 en nettoimportör av produktgruppen och inte längre självförsörjande.

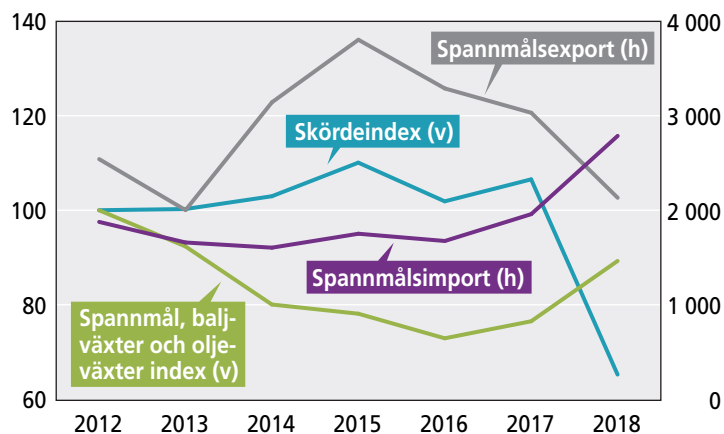
1 Om torkans påverkan på BNP finns att läsa på sida 10 i Sveriges Ekonomi – Statistiskt perspektiv, Nummer 4 2018 (https://www.scb.se/contentassets/8e3294ec49374326a8ff93ce6905f56f/nr0001_2018k03_tj_a28ti1804.pdf).

2 Standard för svensk produktindelning efter näringsgren (SPIN) är en statistisk standard för klassificering av produkter, både varor och tjänster, efter ursprung i produktionen. I SPIN länkas produkter till aktiviteter enligt näringsgrensindelningen SNI (standard för svensk näringsgrensindelning).

3 Före millennieskiftet saknas data för spannmålsimport och spannmålsexport.

Sommartorkans påverkan i siffror

Priserna, skörde index 2012=100 (vå), export och import miljoner kronor (hö)

Källa: Producentprisindex och Jordbruksverket

Data t.o.m. 2018

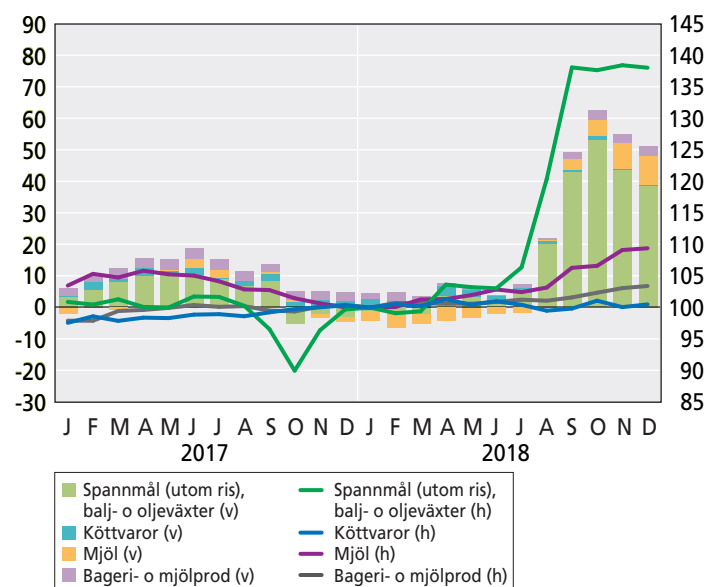
De senaste åren har priserna för spannmål, balj- och oljeväxter haft en nedåtgående trend samtidigt som exporten ökat och skördeindex varit relativt stabilt. Priserna ökade sedan kraftigt 2018 som en konsekvens av den torra sommaren. Enligt preliminära siffror från SCB och Jordbruksverket var skörden av produktgruppen spannmål (utom ris), baljväxter och oljeväxter 38,8 procent lägre än förra året och 33,8 procent lägre än snittskörden de senaste tio åren.

I princip hela prisökningen 2018 skedde under sommarmånaderna, då torkan var som mest påtaglig. Priserna nådde en platå under hösten och vintern och i november noterades den högsta prisnivån för året. Priserna hade då stigit med 38,5 procent och uppgången i årstakt var 43,7 procent. Motsvarande siffra för 2017 var minus 2,1 procent.

Sommartorkans påverkan i siffror - priserna och produktionsstadier

Inflationsmått för utvalda produktgrupper.

Årstakt i procent (vå), index jan 2018=100 (hö)

Källa: Producentprisindex

Data t.o.m. 2018

Oförändrade köttpriser under 2018

Torkan har även haft en viss effekt på priserna i de branscher med spannmål som insatsvara. Främst vete och råg används av spannmålen för livsmedelsproduktion. Av dessa grödor framställs mjöl, som sedan används i bland annat bageri- och mjölprodukter. Priserna för produktgrupperna med mjöl som insatsvara var i början av året stabila, men ökade från och med september som en effekt av högre priser på spannmål. Mjölpriserna har under året ökat med 9,4 procent vilket i sin tur påverkat bageri- och mjölprodukter som ökat med 3,4 procent.

Vidare förberedde sig många bönder på att slakta boskap till följd av foderbrist. Enligt Jordbruksverket finns det dock inte något som tyder på att det skett en omfattande utslaktning av djur och nötkreatursregistret visar att antalet avlivade djur inte ökade under sommaren¹. Priserna för köttvaror har därför varit i princip oförändrade under året.

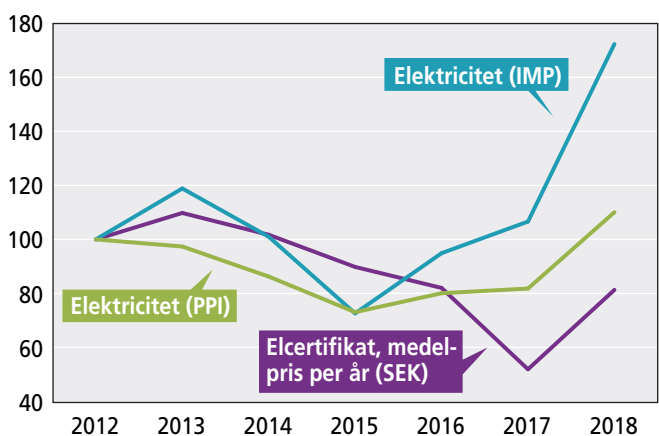
Vattenunderskott höjde elpriserna

Sedan 1996 är Sverige en del av en gemensam elbörs, Nord Pool, en marknad som består av en spotmarknad, elbas och terminsmarknad. Priserna som sätts där styr elhandelsföretagens inköpspriser av el. Bland andra är elproducenter en del av denna marknad. Utöver denna marknad har Sverige ett elkraftutbyte med Norge, Danmark, Finland, Litauen, Polen och Tyskland. Tre fjärdedelar av den inhemska nettotillförseln av elenergi bestod 2017 av vattenkraft och kärnkraft². Knappt 10 procent av elen importerades.

Priserna för den importerade och den svenskproducerade elen följer trendmässigt varandra över tid. Den importerade elen har dock mer volatila priser än den svenskproducerade.

Sommartorkans påverkan i siffror – elektricitets- och elcertifikatpriserna

Index 2012=100

Källa: Producentprisindex

Data t.o.m. 2018

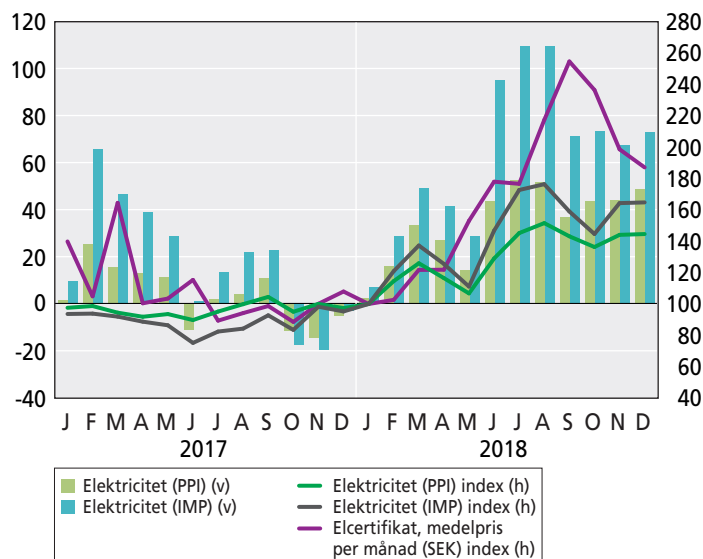
Den torra sommaren gav ett kraftigt underskott i kraftverkens vattenmagasin. Denna påverkan på ett av Sveriges största produktionsslag i kombination med stigande priser för utsläppsrätter³, vilket främst påverkar importerad el och elcertifikat⁴, bidrog till prisökningen 2018. Under året avvek elpriserna från det säsongsnormala mönstret med lägre pri-

ser på sommaren än på vintern. I stället steg priserna kraftigt under sommarmånaderna, för att i augusti notera den högsta prisnivån för året. Priserna hade då för den importerade och svenskproducerade elen ökat med 76,4 procent respektive 51,6 procent där årstakterna var 109,3 procent respektive 51,7 procent. Priserna gick ner något under hösten för att sedan säsongs normalt stiga under vintermånaderna.

Sommartorkans påverkan i siffror - elektricitet (månadsvis prisutveckling, 2018)

Inflationsmått för utvalda produktgrupper.

Årstakt i procent (vå), index jan 2018=100 (hö)

Källa: Producentprisindex

Data t.o.m. 2018

Stark global efterfrågan höjde priserna inom skogsindustrin

En mycket stark global efterfrågan på massa och trävaror, en stabil tillväxt inom pappersindustrin samt ökade investeringar inom skogsindustrin 2017, lade grunden för en stark producentprisutveckling 2018⁵.

1 <http://www.jordbruksverket.se/download/18.19b4373316622eb3420d4ce9/1538487243074/Kortrapport%20grovfodebalans%202018%2019.docx.pdf>

2 Källa: SCB (http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__EN__EN0105/ElProdAr/?rxid=ad67e829-3d81-4ae3-aa4e-0519a7cd42c2)

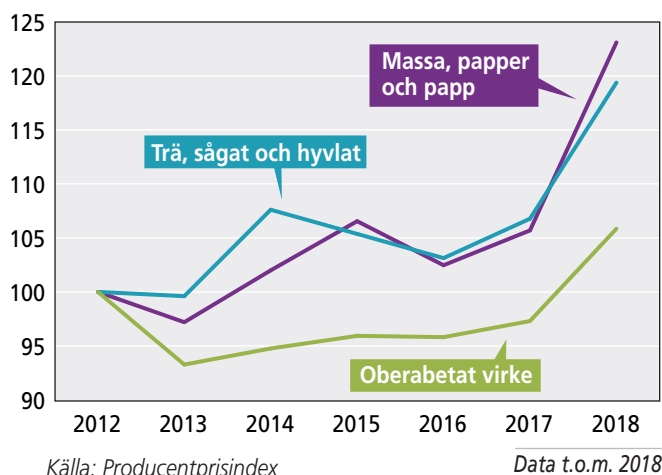
3 Varje år ska utsläppen från de utsläppande anläggningarna som ingår i EU:s utsläppshandelssystem kompenseras med motsvarande antal utsläppsrätter. (<http://www.energimyndigheten.se/klimat-miljo/handel-med-utslappsratter/om-utslappshandel>)

4 Elcertifikatsystemet är ett marknadsbaserat stödsystem som ska öka produktionen av förnybar el på ett kostnadseffektivt sätt. (<https://www.energimyndigheten.se/globalassets/fornybart/elcertifikat/om/faktablad-om-elcertifikatsystemet.pdf>)

5 <https://www.skogsindustrierna.se/siteassets/dokument/sa-gar-det-for-skogsindustrin/sa-gar-det-for-skogsindustrin-mars-2018.pdf>

Skogsindustrin - årsvis prisutveckling

Index 2012=100

Källa: Producentprisindex

Data t.o.m. 2018

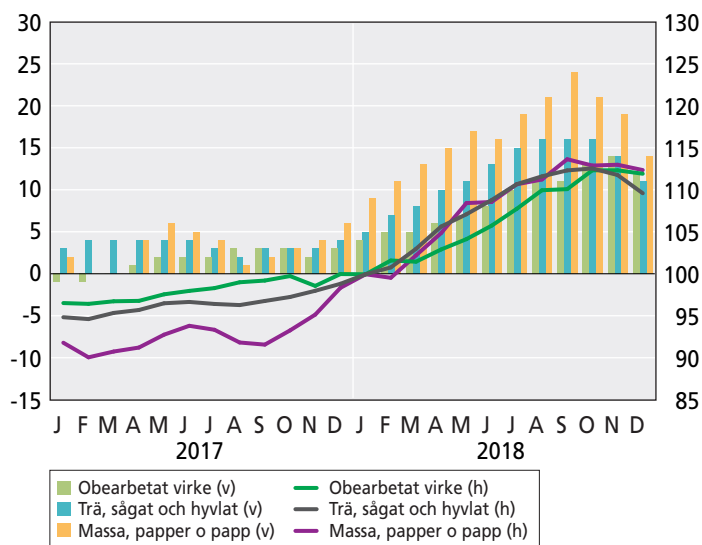
Medan obearbetat virke främst säljs på hemmamarknaden exporteras nästan 60 procent av massa- och pappersproduktionen och knappt 30 procent av trävaror, sågat och hyvlat¹. Produktgrupperna följer varandra trendmässigt. De senaste fem åren har priserna haft en svagt stigande trend för att rekylas uppåt 2018.

På grund av en stark internationell konjunktur steg priserna för obearbetat virke stadigt fram till oktober, då produktgruppen noterade årshögsta. Priserna hade då ökat 12,4 procent. En ordentligt tilltagen byggaktivitet, främst i Europa, ledde till en ökad efterfrågan på trävaror, vilket gynnade de svenska sågverken². Även priserna för trä, sågat och hyvlat ökade stabilt under året och hade i oktober stigit med 8,4 procent, den för året högsta noteringen. Av de tre produktgrupperna inom skogsindustrin hade massa, papper och papp den starkaste prisutvecklingen under året. Efter en svag korrigering under sommaren 2017 som nådde en botten i september steg priserna stadigt för att i september 2018 nå den högsta noteringen för året. Priserna hade då ökat med 13,7 procent. Jämfört med september 2017 hade priserna stigit med 24,1 procent.

Skogsindustrin - månadsvis prisutveckling och årstakt

Inflationsmått för utvalda produktgrupper.

Årstakt i procent (vå), index jan 2018=100 (hö)

Källa: Producentprisindex

Data t.o.m. 2018

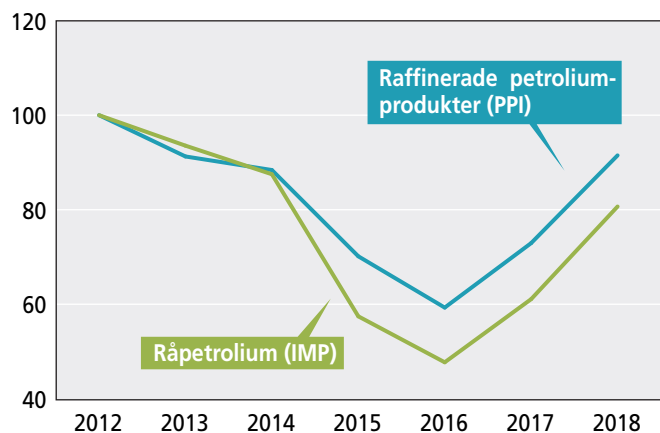
Fortsatt volatilt för oljan

All olja i producentled importeras till Sverige, vilket innebär att produktgruppen råpetroleum följer världsmarknadspiserna. Främst importeras oljan från Ryssland, Norge, Nigeria samt Storbritannien och Nordirland³.

Priserna för importerad råpetroleum sjönk mellan 2012 och 2016 med drygt 50 procent, för att sedan återhämta sig de kommande två åren. Jämfört med 2016 hade priserna 2018 stigit med 69 procent. Raffineraderindustrin i Sverige är relativt stor. Import- och exportsiffror från SCB för 2017 visar att Sverige är nettoexportör av raffinerade petroleumprodukter. Eftersom råpetroleum är den i särklass största insatsvaran i industrin följer produktgruppen importpriset på denna.

Olja - årsvis prisutveckling

Index 2012=100

Källa: Producentprisindex

Data t.o.m. 2018

Priserna för råpetroleum utvecklades svagt i början av året, men steg fram till september, då årshögsta noterades. Jämfört med januari hade då priserna för importerad råpetroleum ökat med 25,2 procent. Raffinerade petroleumpro-

1 Av SCB sammanställd statistik 2014.

2 <https://www.skogsindustrierna.se/siteassets/dokument/rapporter/sagar-det-for-skogsindustrin-oktober-20182.pdf>

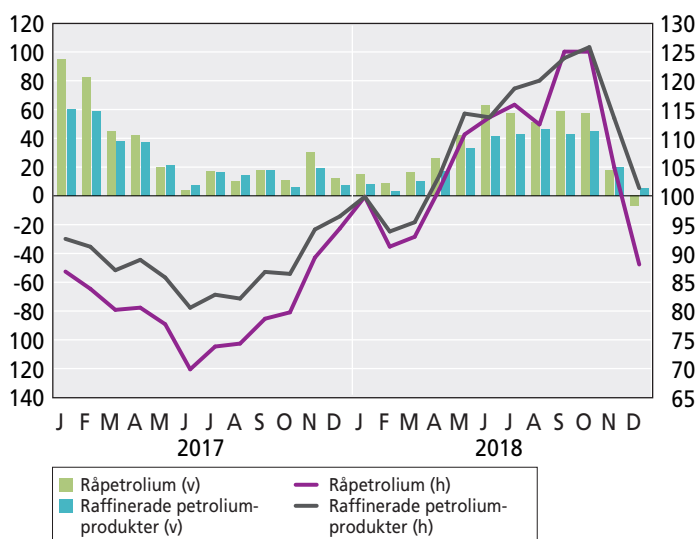
3 Av SCB senast sammanställd statistik för 2017.

dukter noterade årshögsta i oktober, med en uppgång på 26 procent. Priserna sjönk sedan under årets två sista månader för båda produktgrupperna.

Olja - månadsvis prisutveckling och årstakt

Inflationsmått för utvalda produktgrupper.

Årstakt i procent (vå), index jan 2018=100 (hö)

Källa: Producentprisindex

Data t.o.m. 2018

Kontaktpersoner: Rohan Draper, 010-479 42 48 och
Marcus Sundgren Rydlöv 010-479 44 86

Tidigare fördjupningsartiklar

Titel	Nummer	Sid
Högst aktieförmögenhet i storstäder.....	2018:4	11
Fortsatta problem med ohållbara offentliga finanser i EU	2018:4	15
Ny tabell ska ge bättre överblick över pensionsskulden	2018:4	18
Privata företag allt vanligare inom vård, skola och omsorg.....	2018:3	9
Förändrad statistisk redovisning av public service	2018:3	12
Volymberäkningar för offentlig produktion	2018:3	14
Miljöräkenskaperna kopplar ihop ekonomi och miljö.....	2018:2	8
Miljöskatter i Sverige och internationellt.....	2018:2	11
Industriföretagens kostnader för minskad miljöpåverkan oförändrade.....	2018:2	14
Utsläpp från oljeprodukter minskar.....	2018:2	17
Input-Outputanalys som verktyg i miljöräkenskaperna.....	2018:2	19
Profilering i den ekonomiska statistiken	2018:1	8
Mot minskade skillnader mellan finansräkenskaperna och betalningsbalansen	2018:1	11
Digitalisering och makroekonomiska mått	2018:1	16
Bättre konsistens i säsongrensningen till följd av mindre turbulens i ekonomin.....	2017:4	8
Störst revideringar för gruv- och tillverkningsindustri samt övrig varuproduktion	2017:4	12
Forskning och utveckling - en svårfångad verksamhet.....	2017:4	16
BNP drygt 30 gånger så hög idag som år 1800	2017:3	8
Tandvårdskostnaden per capita ökade år 2015	2017:3	12
Minskad positiv bias i revideringarna av BNP	2017:3	15
Lönerna har utvecklats sig i samma takt som bärkraften	2017:2	7
Konjunktursvängningar och finansiellt sparande	2017:2	10
Hushållens disponibla inkomster i nationalräkenskaperna och i inkomst- och taxeringsregistret	2017:2	12
Effekter för hushållens ekonomi i statens budget för 2017.....	2017:1	8
Stora IKT-investeringar inom el- och fastighetsbranschen	2017:1	11
Multifaktorproduktivitet står för en tredjedel av tillväxten	2017:1	14
Bostadsbyggandet präglar utvecklingen i byggbranschen	2016:4	16
Ökad internationalisering i byggbranschen.....	2016:4	21
Vanligast med överskott inom ROT-branscher.....	2016:4	23
Billigare livsmedel i södra Sverige.....	2016:3	17
Ökad FoU genererar större intäkter från utlandet	2016:3	21
Utbildning och forskning anställer flest i det civila samhället.....	2016:3	24

ANSVARIG UTGIVARE

Elisabeth Hopkins

FRÅGOR OM INNEHÅLLET I DENNA PUBLIKATION

Maria Schoultz, redaktör	010-479 40 74
Ariun Byambakhorloo	010-479 57 98
Mattias Bågling	010-479 45 27
Rohan Draper	010-479 42 48
Dan Frankkila	010-479 41 37
Jenny Lunneborg	010-479 44 42
Axel Purwin	010-479 58 01
Susanna Roth	010-479 48 03
Marcus Sundgren Rydlöv	010-479 44 86

GRAFISK FORM

Monica Andersson 010-479 43 62

Förfrågningar kan även göras via e-post: fornamn.efternamn@scb.se.